
Praktisch Ondernemings- recht

Mr. S.S.M. Rutten

Eerste druk

Noordhoff Uitgevers

Praktisch Ondernemingsrecht

Mr. S.S.M. Rutten

Eerste druk

Noordhoff Uitgevers, Groningen/Houten

Ontwerp omslag: G2K Designers, Groningen/Amsterdam

Omslagillustratie: Mr. S.S.M. Rutten

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13,
9700 VB Groningen, e-mail: info@noordhoff.nl

Met betrekking tot sommige teksten en/of illustratiemateriaal is het de uitgever, ondanks zorgvuldige inspanningen daartoe, niet gelukt eventuele rechthebbende(n) te achterhalen. Mocht u van mening zijn (auteurs)rechten te kunnen doen gelden op teksten en/of illustratiemateriaal in deze uitgave dan verzoeken wij u contact op te nemen met de uitgever.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die desondanks onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich aanbevolen.

0 / 14

© 2014 Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische veeleenvoudingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

ISBN (ebook) 978-90-01-85349-5

ISBN 978-90-01-81377-2

NUR 820

Woord vooraf

Sinds een aantal jaren is het ondernemingsrecht een roerig rechtsgebied. De wet was toe aan modernisering om zodoende betere omstandigheden voor startende ondernemers te creëren. Hierdoor zou de bedrijvigheid binnen Nederland beter kunnen groeien, wat ook beter is voor de concurrentiepositie van Nederland ten opzichte van omliggende landen. Er werd in 2004 gestart met het aanpassen van de structuurregeling voor grote nv's en bv's. Vervolgens werden in 2007 nog twee wetsvoorstellen ingediend. Beide zijn in 2009 aangenomen door de Tweede Kamer, maar een ervan heeft de eindstreep niet gehaald. Dit voorstel betreffende nieuwe personenvennootschappen is eind 2011 ingetrokken, waarna een half jaar later het tweede wetsvoorstel, voor het flexibiliseren van de bv, wel is ingevoerd. Dit gebeurde een maand nadat een ander wetsvoorstel met betrekking tot de bv en nv was ingevoerd. Door al deze wijzigingen, evenals door de intrekking van een voorgenomen wijziging, zijn rond 2013 nog weinig studieboeken actueel. Dit boek voorziet alleen daarom al in een dringende behoefte.

Daarnaast is er ook behoefte aan een boek dat praktischer ingaat op de theorie. Bijzonder aan dit boek is dat het niet alleen voorzien is van vele praktijkvoorbeelden, tussen- en eindvragen en schema's, maar bovendien een afsluitend hoofdstuk heeft waarin alle Nederlandse rechtsvormen met elkaar worden vergeleken. Hierdoor is het bijzonder geschikt voor hbo-studenten van opleidingen waarin het ondernemingsrecht aan bod komt. Daarnaast kan het nuttig en prettig in gebruik zijn voor universitaire studenten, alsmede beginnende juristen.

Mijn dank gaat uit naar vele mensen die me hebben geïnspireerd en geadviseerd bij het schrijven van dit boek. Ik noem mijn meelezers mr. Ralph Mulkens en mr. Jeroen van der Weele, voor hun zinnige en vlotte inbreng. In het bijzonder bedank ik tevens graag mr. Richard Montijn en mr. Johan Polet, voor hun niet aflatende interesse en raad. Graag dank ik ook Wouter Rademaker voor zijn input en bijstand. Als laatste, maar zeker niet als minste, gaat mijn dank uit naar Fenna van de Watering, die de ideale omstandigheden heeft gecreëerd voor het schrijven van dit boek.

Hoewel dit boek uitermate zorgvuldig tot stand is gekomen, is het mogelijk dat er fouten in staan. Ik stel het zeer op prijs als die worden doorgegeven aan de uitgever zodat ik ze in een eventueel volgende druk kan aanpassen.

Suzanne Rutten
Utrecht, februari 2014

Serie Praktisch Recht

Praktisch Arbeidsrecht
Praktisch Bedrijfsrecht
Praktisch Bestuursprocesrecht
Praktisch Bestuursrecht
Praktisch Bijzondere Overeenkomstenrecht
Praktisch Burgerlijk Procesrecht
Praktisch Consumentenrecht
Praktisch Europees recht
Praktisch Fiscaalrecht
Praktisch Gemeenterecht
Praktisch Gezondheidsrecht
Praktisch Goederenrecht
Praktisch Internationaal recht
Praktisch Jeugd(straf)recht
Praktisch Omgevingsrecht
Praktisch Ondernemingsrecht
Praktisch Personen- en Familierecht
Praktisch Socialezekerheidsrecht
Praktisch Staatsrecht
Praktisch Straf(proces)recht
Praktisch Verbintenissenrecht

Inhoud

Inleiding 8

- 1 Introductie op het ondernemingsrecht 11**
  - 1.1 Het ondernemingsrecht binnen het Burgerlijk Wetboek 12
  - 1.2 Raakvlakken met het personen- en familierecht 16
  - 1.3 Raakvlakken met het faillissementsrecht 25
  - 1.4 Vertegenwoordiging in het algemeen 30
  - 1.5 Ondernemingen in Nederland in soort en getal 32
  - 1.6 Publiekrechtelijke rechtspersonen en kerkgenootschappen 36
  - 1.7 Kamer van Koophandel – Handelsregister 36
  - 1.8 Handelsnaamwet 40
  - 1.9 Corporate Governance Code 41
  - Samenvatting 43
  - Studie-eindvragen 45

- 2 Personenvennootschappen en eenmanszaak 47**
  - 2.1 Eenmanszaak 48
  - 2.2 Personenvennootschappen 49
  - 2.3 Maatschap 54
  - 2.4 Vennootschap onder firma 66
  - 2.5 Commanditaire vennootschap 70
  - 2.6 Ontbinding en voortzetting van de personenvennootschap 76
  - Samenvatting 78
  - Studie-eindvragen 80

- 3 Algemene kenmerken van rechtspersonen 81**
  - 3.1 Voordelen van rechtspersonen 82
  - 3.2 De oprichting met notariële akte 85
  - 3.3 Vertegenwoordiging van rechtspersonen 89
  - 3.4 Persoonlijke aansprakelijkheid van bestuurders 106
  - 3.5 Omzetting en ontbinding van rechtspersonen 111
  - Samenvatting 119
  - Studie-eindvragen 122

- 4 De vereniging, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij 125**
  - 4.1 De vereniging 126
  - 4.2 Oprichting van een vereniging 127
  - 4.3 Doel van de vereniging 133
  - 4.4 De organen van een vereniging 136
  - 4.5 Vereniging of niet: rechtspersoonlijkheid of niet 144

- 4.6 Overige regelgeving voor de vereniging [147](#)
- 4.7 Coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij [148](#)
[Samenvatting 155](#)
[Studie-eindvragen 157](#)

- 5 De bv en nv [159](#)**
  - 5.1 Introductie op de bv en de nv [160](#)
  - 5.2 Naamloze vennootschap (nv) [163](#)
  - 5.3 Besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (bv) [169](#)
  - 5.4 Oprichting bv en nv [173](#)
  - 5.5 Handelen in de oprichtingsfase [179](#)
  - 5.6 Wetswijziging Flex-bv en Bestuur en Toezicht [190](#)
[Samenvatting 195](#)
[Studie-eindvragen 197](#)

- 6 Organen van de bv en nv [199](#)**
  - 6.1 De algemene vergadering (AvA) [200](#)
  - 6.2 Bestuur [215](#)
  - 6.3 Raad van commissarissen (RvC) [224](#)
  - 6.4 Vormgeving van een vennootschap met toezichhoudend en bestuursorgaan [229](#)
  - 6.5. Verhoudingen tussen AvA en bestuur van de bv/nv nader bekeken [230](#)
  - 6.6 Nietige of vernietigbare besluiten van een orgaan van een rechtspersoon [233](#)
  - 6.7 Extra regels voor bestuurs- en commissieleden bij de 'grote' nv/bv [235](#)
[Samenvatting 237](#)
[Studie-eindvragen 239](#)

- 7 Kapitaal en aandelen van de bv en nv [241](#)**
  - 7.1 Kapitaalbegrippen [242](#)
  - 7.2 Eigen vermogen: jaarrekening met balans [258](#)
  - 7.3 Categorieën van aandelen en verwante stukken [259](#)
  - 7.4 Kapitaalbeschermingsmaatregelen [267](#)
[Samenvatting 277](#)
[Studie-eindvragen 279](#)

- 8 De stichting [281](#)**
  - 8.1 Doel van de stichting [282](#)
  - 8.2 De commerciële stichting [286](#)
  - 8.3 Oprichtingswijzen en -gebreken [290](#)
  - 8.4 Organen en bevoegdheden van de stichting [293](#)
[Samenvatting 298](#)
[Studie-eindvragen 299](#)

- 9 Machtsverdeling en beschermingsmaatregelen binnen rechtspersonen [301](#)**
  - 9.1 Corporate governance [302](#)
  - 9.2 Toezicht-, advies- en medezeggenschapsorganen [307](#)
  - 9.3 Structuurregimes bij de bv en nv [310](#)
  - 9.4 Oligarchische regelingen [321](#)
[Samenvatting 324](#)
[Studie-eindvragen 326](#)

10 Conflicten binnen rechtspersonen 329

10.1 Aantasten van besluiten 330

10.2 Geschillenregeling 338

10.3 Het recht van enquête 344

[Samenvatting 353](#)

[Studie-eindvragen 355](#)

11 Fusie en splitsing van rechtspersonen 357

11.1 Fuseren en splitsen: inleiding 358

11.2 De bedrijfsfusie 360

11.3 Aandelenfusie 362

11.4 Juridische fusie 363

11.5 Samenvatting van alle drie de fusievormen 370

11.6 Splitsing 371

11.7 Praktische aandachtspunten bij het (juridisch) fuseren of splitsen 375

[Samenvatting 380](#)

[Studie-eindvragen 382](#)

12 Alle Nederlandse rechtsvormen met elkaar vergeleken 383

12.1 Opsomming en toelichting Nederlandse rechtsvormen 384

12.2 De belangrijkste aspecten om de juiste rechtsvorm te kunnen kiezen 388

12.3 Belangrijke categorieën voor het kiezen van een rechtsvorm 389

12.4 Fiscale aandachtspunten bij het kiezen van de juiste rechtsvorm 400

12.5 Casus: 'De sterk groeiende onderneming' 404

[Samenvatting 406](#)

[Studie-eindvragen 408](#)

[Antwoorden op de studietussenvragen 411](#)

[Antwoorden op de studie-eindvragen 426](#)

[Literatuur 441](#)

[Illustratieverantwoording 442](#)

[Register 443](#)

Inleiding

Vrijwel iedereen kent de besloten vennootschap, de bv. Veel bedrijven in Nederland hebben deze rechtsvorm gekozen voor hun onderneming. Er bestaan echter nog meer dan tien andere Nederlandse rechtsvormen waar een onderneming in kan worden gegoten. Afhankelijk van de wensen van een ondernemer kan aan de hand van juridische en fiscale aspecten de beste vorm worden gekozen. Dit boek behandelt hoofdzakelijk de juridische aspecten van alle Nederlandse rechtsvormen en gaat in op de manieren waarop deze worden opgericht, worden gebruikt en kunnen worden beëindigd. Daarnaast worden de voornaamste onderwerpen besproken die van belang kunnen zijn voor ondernemingen. Denk hierbij aan het fuseren of splitsen van ondernemingen, de structuurregeling en de geschillenregeling voor ruziënde aandeelhouders.

Het ondernemingsrecht is een rechtsgebied waar de meeste studenten zich geen voorstelling bij kunnen maken. Dit komt omdat het meestal geen raakvlak heeft met hun dagelijks leven. Hierom wordt het vaak gezien als een lastig rechtsgebied. Tel daarbij op dat het rechtsgebied ook daadwerkelijk ingewikkelde vraagstukken bevat en het niet strak is afgebakend, en we kunnen concluderen dat het inderdaad geen makkelijk rechtsgebied is. Het is niet strak afgebakend, zoals bijvoorbeeld het huurrecht, omdat rechtsgebieden als personenrecht, faillissementsrecht, concernrecht alsmede belastingrecht vaak nauw samengaan met ondernemingsrecht. Hoewel dit boek voornamelijk het zuivere ondernemingsrecht behandelt, komen deze rechtsgebieden wel zijdelings aan de orde. Zodoende wordt het juiste perspectief van het gehele ondernemingsrecht geschetst. Daarnaast worden alle belangrijke leerstukken van het ondernemingsrecht behandeld, nadat alle rechtsvormen uitvoerig zijn toegelicht.

Veel juridische boeken zijn zeer wetenschappelijk en behandelen weinig echte praktijkvoorbeelden. Sommige hbo-specifieke boeken of korte naslagwerken verliezen weer belangrijke theorie. Dit boek biedt niet alleen een brede basis voor iedere student die voor het eerst te maken krijgt met het ondernemingsrecht, maar geeft ook voldoende diepgang om voor een afgestudeerde jurist een handig naslagwerk te vormen met betrekking tot de wezenlijkste elementen van dit rechtsgebied. Er wordt niet onnodig diep ingegaan op de wetenschappelijke kant van het recht, maar wel wordt op de juiste momenten inzicht gegeven in de achtergrond van de regels. Het blijft echter zo veel mogelijk praktijkgericht, wat zich met name uit in het laatste hoofdstuk; hierin worden alle Nederlandse rechtsvormen met elkaar vergeleken, waardoor de lezer een goede basis krijgt om ondernemers te kunnen adviseren op juridisch vlak.

Door het toelichten van jargon en het gebruik van heldere taal is *Praktisch Ondernemingsrecht* een prettig en makkelijk leesbaar boek. Bovendien wordt de stof door de vele kleurrijke voorbeelden uit de praktijk en de overzichtelijke schema's niet alleen duidelijk, maar ook interessant. Zodoende eindigt de lezer met bruikbare basiskennis van het ondernemingsrecht.

Dit boek bestaat uit drie delen:

- 1 een algemeen deel dat voor alle rechtsvormen geldt;
- 2 een gedeelte over alle rechtsvormen zonder rechtspersoonlijkheid;
- 3 een gedeelte bestemd voor rechtsvormen met rechtspersoonlijkheid: de rechtspersonen.

Ad 1 Algemeen deel

Het algemene deel van het boek bestaat uit het eerste en het laatste hoofdstuk. In hoofdstuk 1 worden de raakvlakken van alle rechtsvormen met het personenrecht en faillissementsrecht kort besproken. Tevens wordt een algemeen overzicht gegeven van wat ondernemingsrecht inhoudt, welke Nederlandse en Europese rechtsvormen bestaan en de manieren waarop deze geopenbaard dienen te worden met betrekking tot naamkeuze en publicatieplicht. Ook worden kort de vertegenwoordiging en de corporate governance besproken.

Hoofdstuk 12 zet afsluitend alle Nederlandse rechtsvormen bij elkaar om de verschillen en overeenkomsten toe te lichten. Aan de hand hiervan kan aan een ondernemer correct en volledig advies worden gegeven over welke rechtsvorm in zijn situatie juridisch gezien de beste keus is.

Ad 2 Rechtsvormen zonder rechtspersoonlijkheid

Het boek kent ook een gedeelte over alle rechtsvormen zonder rechtspersoonlijkheid, namelijk hoofdstuk 2. Dit hoofdstuk bespreekt de personenvennootschappen en de eenmanszaak.

Ad 3 Rechtsvormen met rechtspersoonlijkheid: de rechtspersonen

Dit betreft de hoofdstukken 3 tot en met 11. In hoofdstuk 3 wordt gestart met de algemene kenmerken die voor alle rechtspersonen gelden, zoals de oprichting, de vertegenwoordiging, de aansprakelijkheid van bestuurders en de omzetting en ontbinding. Vervolgens worden de rechtspersonen aan de hand van hun volgorde in de wet behandeld.

In hoofdstuk 4 worden eerst alle verenigingsvormen besproken, namelijk de formele en informele vereniging, de coöperatie en de onderlinge waarborgmaatschappij.

De hoofdstukken 5 tot en met 7 gaan over de bv en de nv, waarbij hoofdstuk 5 de basis legt, hoofdstuk 6 de belangrijkste organen ervan nader toelicht en in hoofdstuk 7 het kapitaal en de aandelen aan bod komen. Hoofdstuk 8 gaat in op de stichting.

In de hoofdstukken 9 tot en met 11 worden leerstukken besproken die grotendeels voor alle rechtspersonen kunnen gelden. Hoofdstuk 9 gaat daarbij over de machtsverdeling binnen een rechtspersoon en beschermingsmaatregelen die getroffen kunnen worden om de macht in bepaalde handen te houden of juist beter te kunnen verdelen. In hoofdstuk 10 komen de mogelijkheden bij geschillen binnen rechtspersonen aan de orde en hoofdstuk 11 laat zien hoe rechtspersonen kunnen fuseren of splitsen.

Ieder hoofdstuk start met een openingscasus om de stof van dat hoofdstuk tot leven te brengen. Deze casusposities komen uit de praktijk en sluiten steeds aan bij de leerstof uit het betreffende hoofdstuk. Tijdens het behandelen van de stof wordt geregeld verwezen naar de openingscasus, waardoor de theorie stap voor stap wordt verbonden aan de praktijk. Omdat een casus niet allesomvattend kan zijn, worden er daarnaast vele andere voorbeelden gebruikt, zodat ieder lastig leerstuk op een aansprekende wijze wordt verduidelijkt. Tussendoor zijn regelmatig vragen opgenomen, waarvan de voorbeeldantwoorden achter in het boek te vinden zijn. Zodoende kan tijdens het lezen al worden getest of de inhoud ook goed is begrepen. Ieder hoofdstuk wordt afgesloten met een samenvatting, waarna een aantal eindvragen volgt. Dit zijn meestal casusvragen waarmee op een dieper niveau wordt getest of alle leerstukken van dat hoofdstuk worden beheerst. De antwoorden hierop staan achter in het boek.

De inhoud van het boek wordt ondersteund door de website www.praktischondernemingsrecht.noordhoff.nl. Hier zijn leerdoelen en extra oefenvragen te vinden, alsmede voorbeelden van officiële stukken, zoals een oprichtingsakte en statuten. Ook zal hier jaarlijks de nieuwe wetgeving met betrekking tot het ondernemingsrecht worden toegelicht.

1

Introductie op het ondernemingsrecht

- 1.1 Het ondernemingsrecht binnen het Burgerlijk Wetboek
- 1.2 Raakvlakken met het personen- en familierecht
- 1.3 Raakvlakken met het faillissementsrecht
- 1.4 Vertegenwoordiging in het algemeen
- 1.5 Ondernemingen in Nederland in soort en getal
- 1.6 Publiekrechtelijke rechtspersonen en kerkgenootschappen
- 1.7 Kamer van Koophandel – Handelsregister
- 1.8 Handelsnaamwet
- 1.9 Corporate Governance Code

OPENINGSCASUS

Job heeft een eenmanszaak in reclame en webdesign. Hij heeft de laatste tijd veel klanten en kan door de drukte zijn administratie niet goed bijhouden. Zijn vrouw, met wie hij in gemeenschap van goederen is getrouwd, vindt dit geen prettig gevoel en dringt aan op beperking van hun aansprakelijkheid voor vorderingen van zaakscrediteuren. Job bedenkt wat hij daarvoor het beste kan doen: welke rechtsvormen komen hiervoor in aanmerking? Er zijn volgens zijn juridisch adviseur meerdere rechtsvormen met beperking van aansprakelijkheid, maar hem wordt specifiek een bv aangeraden. Job wil bij de oprichting zo veel mogelijk zelf regelen en daardoor gaat niet alles zoals het hoort: de bv is bijvoorbeeld de eerste maand niet ingeschreven in het Handelsregister. Jaren later gaat het zeer goed met de groeiende bv, maar niet meer zo goed met Job. Hij blijkt een vorm van alzheimer te hebben. Zijn zoon Tijn wil de bv graag overnemen, maar is pas 17 jaar, dus nog minderjarig. Tijn vraagt zich af of dat problemen oplevert, vooral nu hij graag snel een groter bedrijfspan wil aankopen namens de bv. Na een paar jaar groeit de bv onder leiding van Tijn met meer dan vijftig werknemers uit tot een succesvolle bv, die wordt omgezet in een nv om de gang naar de beurs te kunnen maken. Op een dag brengen werknemers naar buiten dat de administratie van de nv niet op orde is, waardoor de waarde van de aandelen keldert. Hierop besluit het bestuur hun corporate governance te verbeteren. Ook besluit het bestuur zich aan te sluiten bij het European Designers Network EESV om zich zodoende beter te kunnen ontwikkelen binnen Europa. Na een jarenlange

daling van de omzet belandt Europa in een crisis. De nv heeft niet genoeg middelen om zich nog langer staande te houden en op een dag wordt het faillissement van de nv aangevraagd. Tijn is inmiddels ook getrouwd en zijn vrouw vraagt zich af of zij hierbij nog enig risico loopt.

Er kan verschillend worden gedacht over wat er onder het rechtsgebied 'ondernemingsrecht' valt. Wat dit boek betreft, omvat het *alle* in Nederland voorkomende bedrijven en organisaties, winstgericht of niet. Deze kunnen in verschillende juridische modellen worden gegoten, die rechtsvormen worden genoemd. Zo worden in de openingscasus allerlei rechtsvormen genoemd waarmee een onderneming gevoerd kan worden, namelijk de eenmanszaak, de bv, de nv en de EESV. Er zijn meer dan een dozijn verschillende rechtsvormen, zodat er steeds een model gekozen kan worden dat past bij de manier waarop het bedrijf wil functioneren, dus dat past bij zijn doel. Alle in Nederland voorkomende rechtsvormen worden in dit studieboek besproken; bij de Nederlandse rechtsvormen komt steeds aan bod hoe zij dienen te worden opgericht, hoe zij moeten en kunnen functioneren, en wie daarbij aansprakelijk is. Dit hoofdstuk geeft hierop een inleiding.

In paragraaf 1.1 wordt de plaats van het ondernemingsrecht binnen het Burgerlijk Wetboek (BW) weergegeven, met speciale aandacht voor de rechtspersonen en hun bijzondere positie binnen het recht. Raakvlakken met het personenrecht worden in paragraaf 1.2 besproken en raakvlakken met het faillissementsrecht in paragraaf 1.3. Daarna volgen in paragraaf 1.4 een introductie op het begrip vertegenwoordiging en in paragraaf 1.5 een korte toelichting op alle rechtsvormen in soort en getal. De publiekrechtelijke rechtspersonen worden in paragraaf 1.6 summier weergegeven. In paragraaf 1.7 wordt het Handelsregister van de Kamer van Koophandel (KvK) toege-licht, paragraaf 1.8 gaat over het handelsnaamrecht en het hoofdstuk wordt afgesloten in paragraaf 1.9 met de corporate governance.

1.1 Het ondernemingsrecht binnen het Burgerlijk Wetboek

Het begrip onderneming heeft binnen het vermogensrecht geen vaste definitie. Als juridische entiteit is de onderneming onbekend; het is slechts een economisch begrip. Het verschijnt dan ook onder meerdere definities in verschillende wetten. Artikel 1 van de wet op de ondernemingsraden (WOR) definieert het begrip bijvoorbeeld als:

'elk in de maatschappij als zelfstandige eenheid optredend organisatorisch verband waarin krachtens arbeidsovereenkomst of krachtens publiekrechtelijke aanstelling arbeid wordt verricht.'

Het Handelsregisterbesluit definieert een onderneming in artikel 2 als volgt:

'Van een onderneming is sprake indien een voldoende zelfstandig optredende organisatorische eenheid van één of meer personen bestaat waarin door vol-

doende inbreng van arbeid of middelen, ten behoeve van derden diensten of goederen worden geleverd of werken tot stand worden gebracht met het oogmerk daarmee materieel voordeel te behalen.'

Het voegt daaraan toe in lid 2:

'Van een onderneming is geen sprake indien er naar het oordeel van de kamer onvoldoende omvang van activiteiten of omzet is.'

Zoals ook in het Handelsregisterbesluit valt veelal onder de definitie dat de organisatie winstgericht dient te zijn. Hierdoor wordt ook wel gemeend dat het ondernemingsrecht slechts winstgerichte bedrijven betreft. In dit boek wordt de definitie van de WOR gehanteerd; het omvat dus alle rechtsvormen die in de Nederlandse wet geregeld zijn.

Rechtspersonen en rechtssubjecten

Het ondernemingsrecht valt onder het privaatrecht en is geregeld in meerdere wetten, mede naar gelang het soort rechtsvorm. Hierbij worden twee categorieën onderscheiden: de rechtspersonen en de niet-rechtspersonen. Dit onderscheid is van belang vanwege de gevolgen die het zijn van rechtspersoon heeft. Onder Nederlands recht zijn namelijk niet alleen mensen ('natuurlijk persoon' genoemd in het recht) rechtssubject, maar ook rechtspersonen. Een rechtssubject is drager van rechten en plichten. Dat een natuurlijk persoon of rechtspersoon drager van rechten is, betekent simpelweg dat hij enerzijds zaken in eigendom kan hebben, dat het recht erkent dat zaken van hem kunnen zijn en dat hij schulden kan hebben, en anderzijds dat hem als drager van plichten verplichtingen kunnen worden toegerekend en dat het recht ervan uitgaat dat deze lasten door hem moeten worden voldaan en zo nodig door de schuldeiser op zijn vermogen kunnen worden verhaald. Een huis kan logischerwijs geen rechtssubject zijn, net zomin als een hond: zij zijn rechtsobject, zoals vroeger de slaaf. Een rechtsobject is datgene waarop een rechtssubject recht kan hebben; goederen zijn bijvoorbeeld rechtsobjecten.

Volgens artikel 1:1 lid 1 BW zijn 'allen die zich in Nederland bevinden' vrij en bevoegd tot het genot van de burgerlijke rechten. Logischerwijs vallen onder dit begrip de natuurlijke personen, maar dus ook rechtspersonen, zoals een bv. Deze ondernemingen hebben volgens artikel 2:3 BW ook een vorm van persoonlijkheid, namelijk rechtspersoonlijkheid, en daarom worden zij rechtspersonen genoemd.

Rechtspersonen worden op grond van artikel 2:5 BW gelijkgesteld met natuurlijke personen, voor wat het vermogensrecht betreft. Alle rechtspersonen zijn geregeld in boek 2 van het BW. Zowel de natuurlijke persoon als de rechtspersoon is als rechtssubject vervolgens rechtsbevoegd: bevoegd en vrij tot het genot van burgerlijke rechten. Deze term van artikel 1:1 lid 1 BW ziet toe op de mogelijkheid van rechtssubjecten om in hun rechten en plichten verandering te brengen door het verrichten van handelingen en daden. Rechtsbevoegdheid heeft dus betrekking op de mogelijkheid om rechtshandelingen te verrichten, overeenkomsten te sluiten, goederen in ontvangst te nemen, schulden aan te gaan, vorderingen te innen, onrechtmatige daden te begaan et cetera. In figuur 1.1 vind je een overzicht van alle rechtssubjecten.

Rechtspersoon

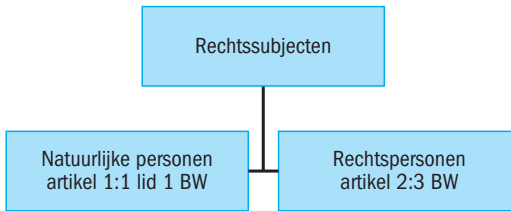
Rechtssubject
Drager van rechten

Drager van plichten

Rechtsobject

Rechtsbevoegd

FIGUUR 1.1 Rechtssubjecten

Zoals gezegd waren slaven vroeger in Nederland rechtsonbevoegd, dus geen rechtssubject, maar rechtsobject. Iemand kon dus eigenaar zijn van een slaaf als 'zaak'. Gelukkig is dat allang afgeschaft. Naast rechtspersonen bestaan er in Nederland ook personenvennootschappen, zoals de maatschap en de v.o.f., en is er de veelvoorkomende eenmanszaak. Op dit moment zijn geen van deze soorten rechtsvormen rechtssubject. Ook dieren zijn zoals gezegd nimmer rechtssubject. Het is ook moeilijk voorstelbaar dat een kat of een hond rechtshandelingen verricht, bijvoorbeeld een overeenkomst sluit. In sommige landen kunnen zij echter wel drager van rechten en plichten zijn. Men hoort bijvoorbeeld weleens dat een rijke weduwe haar gehele vermogen aan haar katten heeft nagelaten. Onder Nederlands recht is zo iets onmogelijk.

Nu de personenvennootschappen en de eenmanszaak geen rechtspersonen of natuurlijke personen zijn, hebben ze logischerwijs geen rechtsbevoegdheid. De functionarissen binnen deze rechtsvormen zijn uiteraard als natuurlijke personen wel rechtssubject, en zullen zodoende in beginsel gezamenlijk de rechten en plichten binnen de onderneming dragen.

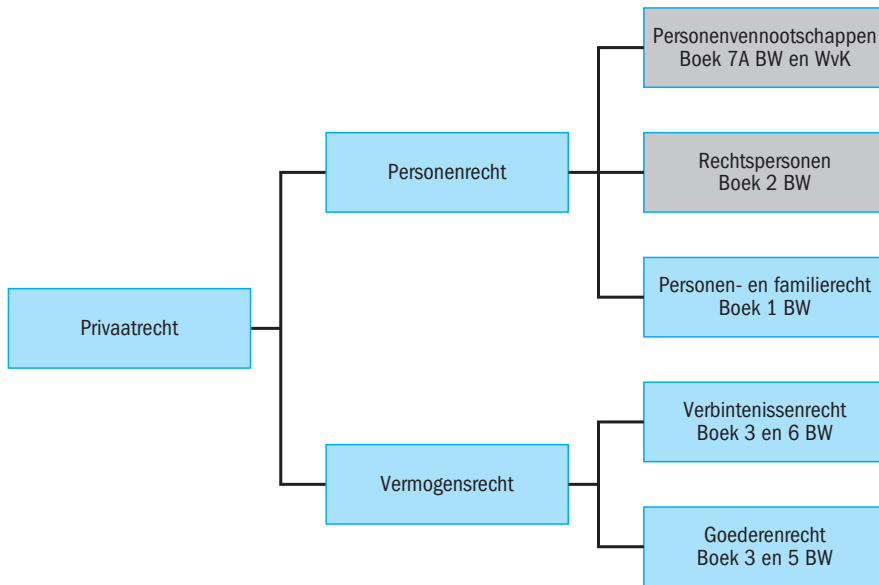
Zoals gesteld worden rechtspersonen voor wat het vermogensrecht betreft gelijkgesteld met mensen. Echter, een rechtspersoon kan natuurlijk niet trouwen, stemmen of een testament opstellen, en daarom is het personen- en familierecht van boek 1 BW voor deze rechtssubjecten niet aan de orde. Voor hen speelt, buiten hun 'eigen' regels uit boek 2, in beginsel slechts het vermogensrecht een rol. Zij kunnen bijvoorbeeld een overeenkomst sluiten (artikel 6:213 BW) en daarmee eigendom krijgen van iets (artikel 5:1 BW), waardoor het verbintenissen- en goederenrecht duidelijk van toepassing is. Alle boeken van het BW met betrekking tot het vermogensrecht kunnen in beginsel dus wel van toepassing zijn op rechtspersonen, met name boek 3 en 6. Ook artikelen uit het vermogensrecht waarbij het wellicht lijkt alsof deze slechts van toepassing kunnen zijn op mensen, kunnen veelal toch van toepassing zijn op rechtspersonen. Zo kan ook een rechtspersoon een onrechtmatige daad plegen (artikel 6:162 BW).

In figuur 1.2 tref je een schema aan van de hierboven beschreven rechtsgebieden, waarbij het zuivere ondernemingsrecht grijs gekleurd is.

Rechtspersonen zijn rechtssubjecten en worden daardoor vermogensrechtelijk gelijkgesteld met natuurlijke personen, maar men moet steeds voor ogen houden dat dit een juridische fictie is, een bedenkfel. De rechtspersoon bestaat niet werkelijk als persoon en zal altijd door middel van natuurlijke personen (zoals bestuurders, commissarissen of vennoten) dienen te

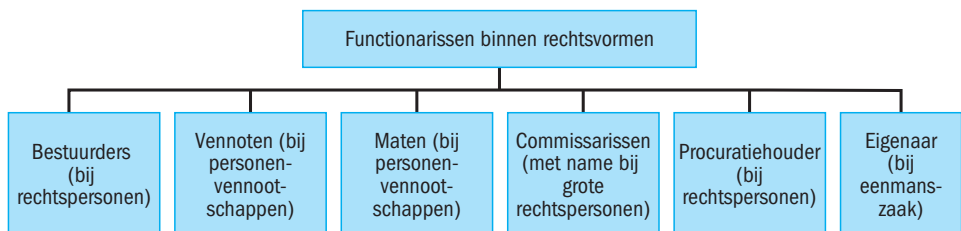
FIGUUR 1.2 Privaatrecht

functioneren. Zodoende heeft het personen- en familierecht van boek 1, door de aanwezigheid van personen, toch invloed op het ondernemingsrecht. Welke raakvlakken het personen- en familierecht precies heeft met het ondernemingsrecht wordt nader toegelicht in paragraaf 1.2. De rol van de functionarissen is daarbij uiteraard sterker bij rechtsvormen zonder rechtspersoonlijkheid, aangezien de onderneming dan geen zelfstandig draager van rechten en plichten is, en dus vereenzelvigd wordt met haar functionarissen. Als een functionaris van een eenmanszaak overlijdt, is daarmee in beginsel de eenmanszaak ook ten einde, terwijl bij het overlijden van een functionaris van een bv, deze bv als rechtssubject in beginsel blijft voortbestaan.

De functionarissen worden binnen iedere rechtsvorm anders genoemd (en kunnen ook verschillende taken en bevoegdheden hebben). Voor de duidelijkheid geeft figuur 1.3 een schematische toelichting op de gebruikte termen binnen iedere rechtsvorm.

FIGUUR 1.3 Functionarissen

Soorten rechtspersonen

Er bestaan publiekrechtelijke rechtspersonen, kerkgenootschappen en privaatrechtelijke rechtspersonen. De eerste twee vallen niet onder de reikwijdte van dit boek en worden dan ook slechts beknopt besproken in paragraaf 1.6.

Wanneer in dit boek wordt gesproken over rechtspersonen, dan worden de privaatrechtelijke rechtspersonen bedoeld. In Nederland komen zes soorten privaatrechtelijke rechtspersonen voor:

- de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (bv);
- de naamloze vennootschap (nv);
- de vereniging;
- de stichting;
- de onderlinge waarborgmaatschappij (OWM);
- de coöperatie.

De vereniging kan worden uitgesplitst in twee soorten, maar daarover meer in hoofdstuk 4. De bekendste en tevens meest voorkomende onderneming is de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, kortweg bv genoemd. Deze lijkt veel op de naamloze vennootschap (nv), maar heeft een wat 'beslotener' karakter, zoals de naam al doet vermoeden. Buitenstaanders kunnen minder makkelijk invloed krijgen op de besluitvorming van de bv, iets wat bij de nv makkelijker zou kunnen. Hierover meer in hoofdstuk 5.

De andere rechtsvormen – de personenvennootschappen en de eenmanszaak – worden inhoudelijk in hoofdstuk 2 behandeld. Voor een overzicht van *alle* soorten rechtsvormen die in Nederland voorkomen en de bijbehorende statistieken, zie paragraaf 1.5 en figuur 1.4. In paragraaf 1.2 wordt de rol van het personen- en familierecht binnen het ondernemingsrecht besproken.

T 1.1

TUSSENVRAAG 1.1

Een rechtspersoon is rechtssubject. Beschrijf wat dit inhoudt en geef een voorbeeld van de manier waarop dit functioneert in de praktijk.

1.2 Raakvlakken met het personen- en familierecht

Doordat een rechtspersoon binnen het vermogensrecht wordt gelijkgesteld met een natuurlijk persoon, kan hij ook in vergelijkbare situaties als een natuurlijk persoon terechtkomen. Wat betreft het personen- en familierecht zijn er maar een paar vergelijkingen te trekken, aangezien dit rechtsgebied in beginsel niet van toepassing is op rechtspersonen. Een voorbeeld hiervan is dat een van de rechtspersonen, de stichting, op grond van artikel 1:302 lid 1 BW kan worden aangesteld als voogd over een kind. Uiteraard is een voogd meestal een natuurlijk persoon, maar in geval van afwezigheid van potentiële voogden kan de rechter een stichting aanstellen als voogd, zoals in voorbeeld 1.1.

VOORBEELD 1.1

Rowana is 12 en loopt alleen rond op Schiphol. Niemand weet waar ze vandaan komt. Nadat een tolk haar verhaal heeft vertaald, blijkt dat ze is gevlucht uit Mozambique. In Nederland kent ze niemand. Omdat er een tekort

is aan pleeggezinnen, kan Rowana nergens terecht. Gezien het feit dat zij als minderjarige zelfstandig niet bekwaam is om rechtshandelingen te verrichten, wordt Bureau Jeugdzorg haar voogd. De stichting Bureau Jeugdzorg ontfermt zich over jeugdigen met opgroeioproblemen en over alleenstaande minderjarige asielzoekers, zoals Rowana.

Andere raakvlakken vormen de handelingsonbekwaamheid en de handelingsonbevoegdheid. Deze begrippen worden besproken in de subparagrafen 1.2.1 en 1.2.2.

1.2.1 Handelingsonbekwaamheid

In artikel 3:32 lid 1 BW is te lezen dat ieder natuurlijk persoon in Nederland bekwaam is tot het verrichten van rechtshandelingen, voor zover de wet niet anders bepaalt. Als iemand niet bekwaam is, mag diegene niet zelfstandig rechtshandelingen verrichten en kunnen de alsnog verrichte rechtshandelingen op grond van lid 2 vernietigd worden. Een eenzijdige ongerichte rechtshandeling (zoals het opstellen van een testament of de erkenning van een kind) is dan zelfs nietig.

Er zijn twee gevallen waarin de wet bepaalt dat een persoon handelingsonbekwaam is. De eerste categorie omvat de ondercuratelegestelden, zo blijkt uit artikel 1:381 lid 2 BW. Het is wel begrijpelijk dat zij handelingsonbekwaam worden. Het betreft immers mensen die lijden aan een geestelijke stoornis, verkwisting of ernstig drankmisbruik, en deze mensen zullen dus in beginsel hulp nodig hebben om rechtshandelingen te verrichten. De andere groep past gevoelsmatig minder goed bij het woord 'onbekwaam', want deze omvat de minderjarigen, op grond van artikel 1:234 BW. Voor een 17-jarige is het op zijn zachtst gezegd vast vreemd dat de wet hem of haar onbekwaam noemt tot het verrichten van rechtshandelingen.

Zoals het woord handelingsonbekwaam impliceert, is de betreffende persoon niet bekwaam, niet geschikt of niet goed in staat zelfstandig rechtshandelingen te verrichten, en dat rechtvaardigt dat zij niet zelfstandig en zonder toestemming rechtshandelingen kunnen verrichten en hun rechtshandelingen indien nodig te vernietigen zijn. Doordat zij in het *algemeen* niet in staat worden geacht rechtshandelingen te verrichten, wordt dit ook wel onbekwaamheid 'in abstracto' genoemd. Gelukkig is het systeem niet zwart-wit en zijn er uitzonderingen op de regel. De beide groepen handelingsonbekwamen worden hierna apart besproken, alsmede de invloed die de onbekwaamheid kan hebben binnen een onderneming. Vervolgens komen de begrippen vertegenwoordiging en handlichting kort aan de orde.

Handelingsonbekwaam

Ondercuratelegestelden

Een rechtspersoon kan niet onder curatele worden gesteld op grond van boek 1 BW. Dit is voorbehouden aan natuurlijke personen. Aangezien ondernemingen worden gedreven door natuurlijke personen, kan een onderneming wel degelijk last hebben van een ondercuratelegestelde, en daarmee handelingsonbekwame functionaris.

Omdat er strenge eisen worden gesteld aan een ondercuratelestelling en slechts de rechter, op grond van artikel 1:378 lid 1 BW, iemand onder

Ondercuratelestelling

curatele kan stellen, is het aannemelijk dat deze personen inderdaad letterlijk onbekwaam zijn. Denk hierbij aan mensen met een ernstige drugsverslaving, schizofrenie of dementie. Zij worden dan op alle aspecten van het leven onbekwaam om rechtshandelingen te verrichten en kunnen dus niets meer zelfstandig kopen, verkopen, huren et cetera, behoudens wat ze met eventueel zakgeld kunnen aanschaffen. Vaak zijn ze hiertoe ook niet in staat, wat deze zeer zware maatregel rechtvaardigt. Op deze wijze wordt de betreffende persoon immers beschermd en daarom wordt dit ook wel *meerderjarigenbescherming* genoemd. De curator is degene die alle handelingen voor de ondercuratelegestelde verricht en is bij voorkeur de partner of een familielid. Iedere ondercuratelestelling wordt openbaar gemaakt door middel van publicatie in de *Staatscourant* (www.officielebekendmakingen.nl) en in twee dagbladen, en is daardoor een zeer ingrijpende en privacygevoelige beschermingsmaatregel.

Meerderjarigenbescherming

Curator

Staatscourant

Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814

Bij beschikking van de kantonrechter te Heereveen, d.d. 9 februari 2012 is Tijnander Scheffer, geboren in de gemeente Groningen op 13 december 1969, wonende te Aekingaweg 4, 8426 GN Appelscha, onder curatele gesteld met benoeming van Koene Hofstee, Postbus 699, 7900 AR Hoogeveen tot curator. (Jaargang 2012 Nr. 3812 donderdag 23 februari 2012 9:17. Te vinden op www.officielebekendmakingen.nl onder Gerechtelijke aankondigingen; Ondercuratelestellingen)

Als een bestuurder van een rechtspersoon onder curatele wordt gesteld, blijft de rechtspersoon zelf gewoon bestaan en functioneren. De rechtspersoon is immers *zelfstandig* drager van rechten en plichten. Indien de bestuurder enig bestuurder was, geldt dit nog steeds. In de statuten van een nv of bv dient op grond van artikel 2:134/244 lid 4 BW te zijn opgenomen wie de bv bestuurt in geval van 'ontstentenis of belet' van een of meer bestuurders (ofte wel bij bijvoorbeeld absentie, tijdelijke verhindering of ondercuratelestelling van een bestuurder). Bij de vereniging en stichting kan dit eveneens statutair worden vastgelegd. Statuten zijn de onderlinge afspraken en bepalingen die ten grondslag liggen aan rechtspersonen, hun grondregels. Op één uitzondering na heeft iedere rechtspersoon verplicht statuten, waarover meer in hoofdstuk 3.

Bij een ondercuratelegestelde bestuurder zou ook de curator namens de bestuurder kunnen optreden. In de statuten kan ook zijn opgenomen dat het bestuurslidmaatschap simpelweg eindigt bij ondercuratelestelling. Ook dan dient de aanwezige ontstentenis- of beletregeling te worden ingezet. Meer over deze regeling in hoofdstuk 6. Als de rechtspersoon langer dan een jaar geen bestuurders heeft en tevens verplichtingen zoals het publiceren van de jaarrekening verzaakt, dan bestaat het risico dat de rechtspersoon ontbonden wordt door de Kamer van Koophandel (KvK) op grond van artikel 2:19a BW. Dit wordt nader besproken in hoofdstuk 3.

Indien de onderneming geen rechtspersoon is, dus geen rechtssubject, kan een ondercuratelestelling grotere gevolgen hebben. Indien de houder van

een eenmanszaak onder curatele wordt gesteld, is daarmee de eenmanszaak alleen nog te leiden door middel van de curator. Gezien het feit dat iemand niet lichtvaardig onder curatele wordt gesteld, zal dit in de praktijk niet goed functioneren. De eenmanszaak zal ophouden te bestaan. Met betrekking tot een personenvennootschap, zoals een maatschap, betekent een ondercuratelestelling in beginsel het einde van de vennootschap. Deze wordt dan namelijk conform artikel 7A:1683 sub 4 BW ontbonden. Bij (vennootschaps)overeenkomst kan overigens wel anders worden bepaald, zodat de personenvennootschap wordt voortgezet door de overige venno(o)t(en) en slechts ten aanzien van die ene vennoot wordt 'ontbonden'.

Minderjarigen

Leden van de andere groep, de minderjarigen, zijn volgens de wet eveneens onbekwaam om rechtshandelingen te verrichten. Dat betekent dat conform artikel 1:234 BW iedereen onder de 18 jaar handelingsonbekwaam is en dat hun rechtshandelingen kunnen worden vernietigd. Hierbij stelt lid 1 dat minderjarigen bekwaam zijn indien zij toestemming hebben gehad van hun wettelijke vertegenwoordigers. Dit zijn veelal de ouders, maar het kan ook gaan om een voogd. Als minderjarige dien je dus altijd toestemming te hebben van je ouder of voogd als je bijvoorbeeld iets wilt kopen. Rowana zou hierdoor steeds toestemming van Bureau Jeugdzorg moeten krijgen. Dat klinkt ontzettend onhandig en vooral ook onnodig als je 17 bent en eenvoudige boodschappen wilt doen. Artikel 1:234 lid 3 BW stelt gelukkigerwijs dan ook dat de toestemming aan de minderjarige wordt verondersteld te zijn verleend, indien het een rechtshandeling betreft ten aanzien waarvan in het maatschappelijk verkeer gebruikelijk is dat minderjarigen van die leeftijd deze zelfstandig verrichten. De toestemming hoeft dus niet expliciet te zijn verleend. Voorbeeld 1.2 laat dit zien.

Minderjarigen

VOORBEELD 1.2

Gijs is 16 en heeft al een jaar verkering met Daphne, die 14 jaar oud is. Hij koopt voor haar een zilveren kettinkje met zijn naam erop van €25. Zijn vader vindt het belachelijk en denkt dat Gijs een dergelijk kettinkje ook voor €10 had kunnen kopen. Hij wil de aanvaarding (en daarmee de koopovereenkomst) van Gijs dan ook vernietigen op grond van 1:234 jo 3:32 lid 2 BW. Echter, doordat deze rechtshandeling prima bij de leeftijd van Gijs past, wordt de toestemming van zijn vader geacht stilzwijgend te zijn verleend en is de rechtshandeling niet vernietigbaar.

Daphne koopt op haar beurt voor Gijs een scooter van €1.000 voor hun eenjarig jubileum. Ze heeft dit geld jarenlang gespaard van haar zakgeld en giften van haar zeer gulle opa en oma. De ouders van Daphne weten hier niets van, dus hebben geen expliciete toestemming gegeven. Indien zij dit wensen, kunnen zij deze koopovereenkomst wel vernietigen, nu een scooter van €1.000 duidelijk geen aankoop is die maatschappelijk gebruikelijk is voor een 14-jarige. Hierbij kan de toestemming dus niet worden geacht (stilzwijgend) te zijn verleend.

Vertegenwoordiging door handelingsonbekwame

Indien een handelingsonbekwame zelfstandig een rechtshandeling wil verrichten *namens* iemand anders, kan dat wel. Dit kan namelijk krachtens ver-

Vertegenwoordiging

tegenwoordiging, bijvoorbeeld door middel van een volmacht, zo blijkt uit artikel 3:63 lid 1 BW. Op het leerstuk vertegenwoordiging komen we nog uitgebreid terug; hier volstaat de korte toelichting dat vertegenwoordiging betekent dat iemand namens een ander een rechtshandeling verricht. Als Daphne uit voorbeeld 1.2 de scooter bijvoorbeeld namens de vader van Gijs aanschaf voor Gijs' verjaardag, omdat zij precies weet welke scooter Gijs wil en zijn vader in het buitenland zit, dan zou zij de scooter rechtsgeldig kunnen kopen als zij door hem gevolmachtigd is. De koop wordt dan, mits deze is gedaan binnen de grenzen van de volmacht – oftewel binnen de afspraken met de vader – weliswaar door Daphne gesloten, maar tussen de verkoper en de vader van Gijs. Daphne zelf is dus geen partij bij de overeenkomst. Zo kan ook de 16-jarige caissière bij een supermarkt toch zonder toestemming van haar ouders rechtsgeldig allerlei koopovereenkomsten sluiten, zoals de verkoop van drank, sigaretten of een laptop van €2.000, omdat zij de supermarkt vertegenwoordigt. Zij sluit de overeenkomst immers niet voor zichzelf, maar namens de supermarkt, bijvoorbeeld Aldi Zaandam BV. Daarmee wordt deze bv contractpartij, en niet de caissière zelf. Vertegenwoordiging in het algemeen wordt verder besproken in paragraaf 1.4, voor personenvennootschappen in hoofdstuk 2 en specifiek voor rechtspersonen in hoofdstuk 3.

Handlichting

Soms is het heel onhandig dat een minderjarige zonder toestemming geen rechtshandelingen kan verrichten die niet bij zijn of haar leeftijd passen. Het is immers lastig om altijd de handtekening van je ouders te vragen, vooral als je een eigen bedrijfje wilt starten. Daarvoor bestaat het rechtsfiguur handlichting. Een 16- of 17-jarige kan hiermee bepaalde bevoegdheden van een meerderjarige krijgen, om zodoende vrijwel geheel zelfstandig te kunnen functioneren in de maatschappij. Voor minderjarigen onder de 16 jaar is handlichting niet mogelijk.

Handlichting

<http://www.kvk18.nl>

Bernd Damme begon op 16-jarige leeftijd de zonnebrillenwinkel EyeWear.nl. Na het schrijven van een bedrijfsplan ging hij de financiering regelen. 'Toen ik dat rond had, liep ik tegen het punt aan dat ik handelingsonbekwaam was.' Door de handelingsonbekwaamheid moet je ouder of voogd voor elk contract en voor elke aanschaf van producten toestemming geven. 'Ik heb geen zin om een bedrijf op te zetten als feitelijk mijn ouders de beslissingen kunnen nemen wanneer zij dat willen. Je begint een bedrijf onder de paraplu.' Bernd stapte dus naar de rechter voor handlichting. 'Het is heel bizar', vertelt Bernd. Je vult een standaardformulier in, dat vaak wordt gebruikt door boerenbedrijven waarvan de vader plots kwam te overlijden waarna de zoon het overnam. 'Mijn kantonrechtbank had echt al tien jaar geen handlichtingen meer gedaan.' Wanneer je het verzoek hebt ingediend, maak je een afspraak bij de kantonrechter en deze bekijkt of je verantwoordelijk en gemotiveerd genoeg bent voor een handlichting. Nadat je een handlichting hebt gekregen, moet je een advertentie in de *Staatscourant* en twee regionale bladen plaatsen, waarin je 'iedereen' op de hoogte stelt van je handelingsbekwaamheid en laat weten dat ze zaken met je kunnen doen.

Het kostte Bernd rond de €1200 en past volgens hem niet meer in de 21e eeuw. Maar is het de moeite waard? 'Het is een stukje onafhankelijkheid', vertelt Bernd. 'Zonder handlichting zijn je ouders de wettelijke vertegenwoordigers. Ze willen alles inlezen, ze zetten niet zomaar een handtekening en dan gaan ze ongevraagd advies geven.' En juist wanneer je begint met je 'eigen idee', gaat dat irritant worden. 'Het is ook wel een duidelijke barrière.' Met handlichting heb je geen last van bepaalde risico's waar je als handelingsonbekwame toch graag vanaf bent. 'Want gaan je ouders financieel op hun bek, dan nemen zij je bedrijf erin mee...'

Bron: 'Bernd Damme over zijn bizarre handlichting', 27 september 2010, Robert van Hoesel

Als Bernd Damme toch zijn bedrijf was gaan besturen zonder toestemming van zijn ouders of voogd, hadden zijn ouders sommige transacties kunnen vernietigen op grond van artikel 3:32 lid 2 BW. Dat is natuurlijk niet handig voor de klanten en leveranciers. Een slimme klant of leverancier zal dus zeker willen weten dat de jonge ondernemer handelingsbekwaam is. De 16- of 17-jarige ondernemer dient om handlichting te vragen bij de kantonrechter, conform artikel 1:235 BW. Bij het verlenen van handlichting bepaalt de kantonrechter uitdrukkelijk welke bevoegdheden van een meerderjarige aan de minderjarige worden toegekend, zo stelt lid 3. Overigens stelt dit lid dat de minderjarige nooit bekwaam zou kunnen worden tot het beschikken over registergoederen, effecten of door hypotheek gedekte vorderingen. Slechts de soorten bevoegdheden die de minderjarige nodig heeft voor het voeren van het bedrijf, worden bij handlichting aan hem of haar toegekend. De 17-jarige Tijn uit de openingscasus zal dus het betreffende pand niet zelf kunnen kopen als hij dat bijvoorbeeld voor zijn eenmanszaak zou willen doen.

TUSSENVRAAG 1.2

Stel, de KvK zou minderjarigen als bestuurder van een rechtspersoon toelaten. Kan Tijn van 17 uit de openingscasus het pand dan wel namens de bv aanschaffen? Ga ervan uit dat hij bestuurder is met volledige bevoegdheid tot het vertegenwoordigen van de bv.

T 1.2

Indien iemand minderjarig is of onder curatele is gesteld, is hij – zoals hiervoor werd beschreven – handelingsonbekwaam. Daarmee werd het algemene niet-kunnen bedoeld. Op grond van artikel 1:1 lid 1 BW blijft deze persoon wel rechtsbevoegd, hij blijft rechtssubject. Enkel zijn rechten en plichten kunnen niet meer door hemzelf worden uitgevoerd; daarvoor heeft hij een curator of wettelijke vertegenwoordiger. Wanneer een persoon slechts over een *specifiek* gedeelte van zijn leven geen rechtshandelingen mag verrichten, noemen we dat handelingsonbevoegdheid.

1.2.2 Handelingsonbevoegdheid

Personen kunnen in bepaalde situaties (onder andere artikel 3:43, 1:88 en 1:346 BW) handelingsonbevoegd zijn. Ze kunnen dan specifieke rechtshandelingen niet geldig of niet onaantastbaar verrichten. De rechtshandelingen kunnen ofwel nietig, ofwel vernietigbaar zijn. Het zijn altijd concrete, specifieke rechtshandelingen die niet geldig kunnen worden verricht; er is sprake van onbevoegdheid 'in concreto'. In deze paragraaf komen twee algemene figuren van handelingsonbevoegdheid aan de orde – bewind en mentorschap – alsmede een aantal specifiekere gevallen van handelingsonbevoegdheid.

Handelingsonbevoegd

Bewind

Wanneer een persoon wordt geacht slechts geen controle meer te hebben over het vermogensrechtelijke aspect van zijn leven, oftewel zijn financiële zaken, of hiermee niet vertrouwd wordt, dan kan er met betrekking tot zijn vermogen en inkomen, of een deel daarvan, onderbewindstelling worden aangevraagd. Dit stelt de kantonrechter dan in conform artikel 1:431 lid 1 BW. De onderbewindgestelde is niet, zoals de minderjarige en ondercuratele gestelden, handelingsonbekwaam met betrekking tot zijn gehele leven, maar slechts handelingsonbevoegd met betrekking tot de goederen die onder bewind staan. Dit kan ook één bepaald goed zijn. Hij mag dit goed of deze goederen dan niet verkopen, verhuren of bezwaren. Doet hij dit wel, dan is deze rechtshandeling ongeldig indien de wederpartij het bewind kende of had behoren te kennen, zo stelt artikel 1:439 BW. Voor zijn immateriële, niet-vermogensrechtelijke aangelegenheden is hij dan wel nog steeds bevoegd. De bewindvoerder zorgt onder andere voor afhandeling van de post en het betalen van vaste lasten. Een bewindvoerder kan een partner of een familielid zijn, maar ook iemand van een professionele organisatie.

Staat het privévermogen van een bestuurder van een rechtspersoon onder bewind, dan heeft dat geen invloed op de rechtspersoon, nu deze met zijn vermogen losstaat van zijn functionarissen. Staat het vermogen van een vennoot van een personenvennootschap onder bewind, dan zal het beheer over zijn aandeel in de vennootschap aan de bewindvoerder toekomen. Doorgaans zal de vennootschap ten aanzien van deze vennoot worden ontbonden. Oftewel, op grond van de wet zal de personenvennootschap ontbonden worden (aansluitend bij artikel 7A:1683 BW), maar door middel van een voortzettingsbeding zal deze veelal voortgezet worden zonder de betreffende vennoot. Dit brengt wel met zich dat het ingebrachte vermogen van deze vennoot dient te worden teruggegeven, zo nodig met behulp van de bewindvoerder. Dit zou problemen kunnen opleveren, bijvoorbeeld ingeval van een ingebracht kantoorpand. Bij de directeur van de eenmanszaak betekent onderbewindstelling meestal dat hij zijn zaak niet meer kan leiden, tenzij het bedrijf zelf niet onder het bewind valt (bijvoorbeeld indien alleen zijn eigen privéwoning onder bewind is gesteld).

Mentorschap

Voor het immateriële, niet-vermogensrechtelijke gedeelte van het leven bestaat het mentorschap. Hierbij gaat het conform artikel 1:453 lid 1 BW over aangelegenheden betreffende de verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding. Omdat degene zelf niet goed kan beslissen over deze aangelegenheden wegens een geestelijke of lichamelijke beperking, zoals hersenletsel, verstandelijke beperking of dementie, en wanneer er bijvoorbeeld binnen de familie te veel onenigheid is over het behandelplan, kan door de rechter een mentor worden aangesteld. De betrokkene is dan handelingsonbevoegd ten aanzien van dit immateriële gedeelte van zijn leven en daarvoor neemt de mentor het over.

Verricht de betrokkene toch een rechtshandeling aangaande hiervoor genoemde niet-vermogensrechtelijke aangelegenheden, dan zijn deze vernietigbaar conform 1:457 lid 1 BW. Hier zou een onderneming puur juridisch geen last van moeten hebben, nu een onderneming slechts vermogensrechtelijke zaken betreft. Echter, aangezien de betrokkene meestal pas een mentor krijgt aangesteld bij ernstige functiebeperkingen, is hij veelal niet in staat te functioneren, laat staan als functionaris een onderneming te drijven.

Vermogensrechtelijk

Onderbewindstelling

Bewindvoerder

Mentorschap

Niet-vermogensrechtelijk

Zowel bij mentorschap als bij onderbewindstelling wordt de betreffende persoon voor een specifiek gedeelte van zijn of haar leven handelingsonbevoegd, wat duidt op een incidenteel niet kunnen of mogen. Beide figuren zijn, net als de ondercuratelestelling, aan te merken als maatregelen ten behoeve van bescherming van meerderjarigen.

Meerder-
jarigen-
bescherming

1

Specifieke handelingsonbevoegdheid met betrekking tot het verkrijgen van goederen

Buiten mentorschap en bewind zijn er meerdere nog specifiekere gevallen van handelingsonbevoegdheid te vinden in de wet. Deze zijn niet gesorteerd, maar her en der in de wet te vinden. Een voorbeeld is artikel 1:346 BW. In ieder wetsartikel wordt steeds beschreven met betrekking tot welk aspect de betreffende persoon onbevoegd wordt geacht rechtshandelingen te verrichten.

Artikel 1:88 lid 1 BW is ook een zodanig voorbeeld van handelingsonbevoegdheid en speelt regelmatig een rol in het ondernemingsrecht. Sub c BW stelt namelijk dat de ene echtgenoot van de andere echtgenoot toestemming nodig heeft voor het aangaan van overeenkomsten die ertoe dienen dat hij, anders dan in de normale uitoefening van zijn beroep of bedrijf, zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk maakt of zich tot zekerheidsstelling voor een schuld van de derde verbindt. Dit alles houdt kort gezegd in dat iemand de garantie geeft voor nakoming van de verbintenis van een ander – die ook een onderneming kan zijn – en dat als die ander niet nakomt, hij daarvoor met zijn eigen vermogen aansprakelijk is (zie voorbeeld 1.3). Voor het gemak worden al deze soort rechtshandelingen hierna kortweg aangehaald als ‘zekerheidsstelling’. Als de echtgenoot geen toestemming geeft, is de andere echtgenoot hiertoe handelingsonbevoegd.

Echtgenoot
Toestemming

Zekerheids-
stelling

VOORBEELD 1.3

Ouders geven regelmatig een zekerheidsstelling aan een bank ten behoeve van hun kinderen, zodat laatstgenoemden toch een huis kunnen kopen zonder eigen geld. Zonder de extra financiële zekerheid die de ouders met hun vermogen bieden, zou de bank het niet aandurven om het jonge stel geld te lenen. Indien de ouders getrouwd zijn, kan dit dus niet zonder dat beiden ermee instemmen. Zonder toestemming van de ander is een echtgenoot hiertoe immers handelingsonbevoegd en is de rechtshandeling vernietigbaar door de andere echtgenoot.

Lid 5 van hetzelfde artikel stelt echter dat deze toestemming niet is vereist indien de zekerheidsstelling wordt verricht door een echtgenoot die bestuurder is van een nv of bv waarvan hij alleen of met zijn medebestuurders de meerderheid van de aandelen houdt en mits de zekerheidsstelling plaatsvindt ten behoeve van de normale uitoefening van het bedrijf van die vennootschap. De begrippen ‘meerderheid van de aandelen’ en ‘normale uitoefening van het bedrijf’ zijn voer voor discussie en hebben daarom geleid tot meerdere rechterlijke uitspraken. Over het eerste begrip is onder meer gesteld dat de aandelen ook door tussenkomst van een andere vennootschap kunnen worden gehouden. Het tweede begrip dient zeer beperkt te worden uitgelegd. Zie de voorbeelden 1.4 en 1.5.

VOORBEELD 1.4

Het is niet 'normaal' voor een loodgietersbedrijf om een andere vennootschap te kopen, nu het loodgietersbedrijf niet handelt in bedrijfsovernames, maar diensten verleent, zoals op het gebied van water- en gasleidingen. Toen de bestuurders zich borg stelden voor het restant van het koopbedrag, hadden zij dus toestemming van hun echtgenotes nodig gehad en daarmee is de rechtshandeling vernietigbaar. (Rb Haarlem 14 mei 2008, LJN BG8092)

VOORBEELD 1.5

De aandeelhouders van Omega BV sluiten een lening af bij de Rabobank voor krediet, waarbij de bank hogere eisen stelt dan normaal wegens de slechte gesteldheid van de onderneming. Ze stellen zich allen persoonlijk borg voor de lening. Ondanks de hogere eisen van de bank dan normaal gesproken zouden zijn bedongen, valt dit wel onder de normale uitoefening van een bedrijf en was geen toestemming vereist. (Rb Dordrecht 9 september 2009, LJN BJ9295)

Een bestuurder die geconfronteerd wordt met aansprakelijkheid doordat hij zich tot zekerheid van de schuld van zijn bedrijf had gesteld en het bedrijf vervolgens niet kan nakomen, zal proberen te stellen dat hij handelingsonbevoegd was en dus niet hoeft te betalen omdat de zekerheidsstelling onder lid 1 sub c viel, zijn echtgenoot geen toestemming heeft gegeven en de zekerheidsstelling dus vernietigbaar is. Vanzelfsprekend zal de wederpartij – die nu geld misloopt – zich beroepen op lid 5 en stellen dat de zekerheidsstelling niet vernietigbaar is, omdat de bestuurder de meerderheid van de aandelen houdt en de zekerheidsstelling is aangegaan ten behoeve van de normale uitoefening van het bedrijf van die vennootschap, en daarom gewoon handelingsbevoegd was. Wie er gelijk heeft, is uiteraard steeds afhankelijk van de precieze omstandigheden van het geval.

Functie

Een andere zeer specifieke groep handelingsonbevoegden is te vinden in artikel 3:43 BW. De hierin genoemde personen zijn op basis van hun functie onbevoegd tot het verrichten van rechtshandelingen tot het verkrijgen van goederen. Voorbeelden zijn deurwaarders, notarissen en advocaten binnen hun rechtsgebied met betrekking tot goederen waarover een geding aanhangig is. Zij worden geacht hierop te veel invloed te hebben. Als een onderneming dus bestaat uit personen met de in dit artikel genoemde functies, moeten deze ervoor zorgen dat ze geen rechtshandelingen verrichten waartoe zij onbevoegd zijn (zie voorbeeld 1.6).

VOORBEELD 1.6

Anouk is advocate op het gebied van onroerend goed en heeft samen met vier andere advocaten een advocatenkantoor in een klein pandje in Utrecht. Een van haar collega's is minder ervaren en vertegenwoordigt een cliënt in een geschil over een bijzonder pand ter waarde van €1 miljoen aan het Wilhelminapark te Utrecht. Het pand zou volgens cliënt na aankoop verborgen gebreken vertonen in de vorm van verkeerd aangelegde elektra, een lekkend dak en een niet-geïsoleerde vloer. Cliënt wil hiervoor €25.000 schadevergoeding.

Anouk gaat mee naar de zitting ter ondersteuning van haar collega. Wanneer de zitting even wordt geschorst, vertelt de cliënt aan zijn advocaten dat hij eigenlijk geen zin heeft om alle gebreken te repareren, maar het pand door de huidige slechte markt ook niet te koop durft te zetten. Anouk denkt aan de hoge omzet die haar kantoor de laatste jaren heeft behaald en hoe ze uit hun huidige pand groeien. Ze biedt de cliënt van haar collega €990.000 voor het pand. Artikel 3:43 lid 1 sub a BW grijpt hier in. Het aanbod is nietig, aangezien Anouk als advocaat handelingsonbevoegd is met betrekking tot dit pand, vanwege het aanhangig zijnde geding hierover, binnen haar rechtsgebied.

TUSSENVRAAG 1.3

Waarom wordt handelingsonbekwaamheid onbekwaamheid 'in concreto' genoemd en handelingsonbevoegdheid onbevoegdheid 'in abstracto'?

T 1.3

Het ondernemingsrecht is, zoals uit het voorgaande blijkt, een onderdeel van het personenrecht. Het personenrecht is immers breder dan alleen natuurlijke personen en hun familie, zoals te vinden in boek 1 (personen- en familierecht), en omvat tevens het rechtspersonenrecht (boek 2) en het recht van de overige rechtsvormen (de personenvennootschappen, boek 7A en WvK). De eenmanszaak is niet wettelijk geregeld. Samen met het vermogensrecht vormt het personenrecht het privaatrecht. Al het voorgaande betreft namelijk de rechten en plichten van burgers onderling, zonder dat de overheid een rol speelt. Voor een schematische weergave van dit privaatrecht, zie figuur 1.2. De raakvlakken met het faillissementsrecht worden besproken in paragraaf 1.3.

1.3 Raakvlakken met het faillissementsrecht

De begrippen curator en bewindvoerder kwamen al aan de orde bij de ondercuratelestelling en het onder bewind stellen uit boek 1 van het BW. Deze termen worden echter eveneens gebruikt binnen het faillissementsrecht. Nu een onderneming of ondernemer failliet kan worden verklaard, is het goed om hier kort het faillissementsrecht te bespreken, dat ook wel insolventierecht wordt genoemd. Daarbij komt tevens de surseance aan de orde.

Curator bij faillissement

Ieder rechtssubject, natuurlijk persoon of rechtspersoon, kan failliet worden verklaard. Een faillissement is een gerechtelijk beslag op het hele vermogen ten behoeve van alle schuldeisers. Hierbij stelt de rechter een curator aan, in de regel een advocaat.

In geval een onderneming zonder rechtspersoonlijkheid failliet wordt verklaard, betekent dit dat iedere vennoot (bij personenvennootschappen) of de eigenaar (bij een eenmanszaak) failliet wordt verklaard. Alle functionarissen van de onderneming worden dan dus afzonderlijk failliet verklaard, zo blijkt uit vaste rechtspraak.

Dit kan echter bij een vennootschap onder firma (v.o.f.) toch anders zijn, zo blijkt uit uitspraken van zowel het Hof Den Bosch van 19 juni 2006 (LJN AZ3902) als de rechtbank Den Bosch van 27 augustus 2008 (V-N 2008/54.30). Deze rechters stellen dat ondanks eerdere jurisprudentie het

Faillissement

faillissement van de vennootschap onder firma niet altijd leidt tot het faillissement van de vennoten, namelijk in het geval de vennoten hebben verzocht om toegelaten te worden tot de schuldsaneringsregeling voor natuurlijke personen (op basis van de WSNP). Dit voornamelijk vanwege het feit dat deze schuldsaneringsprocedure heel lang kan duren, waarbij het faillissementsverzoek wordt geschorst, en tevens omdat de wetgever heeft gewild dat de schuldsaneringsregeling voorrang krijgt boven de insolventieregeling. Om schuldeisers zoals de belastingdienst tegemoet te komen, kan de v.o.f. apart van de betrokken vennoten failliet worden verklaard. Aangezien bij de v.o.f. wordt aangenomen dat zij een afgescheiden vermogen heeft, is dan op dat afgescheiden vermogen een faillissementsbeslag mogelijk. Bij de commanditaire vennootschap (c.v.) zal dit eveneens gelden vanwege het feit dat zij ook een afgescheiden vermogen heeft (zelfs met slechts één beherend vennoot: HR 14 maart 2003, NJ 2003, 327). Met betrekking tot de maatschap is geen uitsluitel gegeven over het bestaan van een afgescheiden vermogen, dus daar zullen alle maten vooralsnog afzonderlijk failliet dienen te worden verklaard. Het afgescheiden vermogen wordt nader toegelicht in hoofdstuk 2.

Een groot nadeel bij rechtsvormen zonder rechtspersoonlijkheid is dat de echtgenoot of geregistreerd partner met wie een gemeenschap is aangegaan, eveneens onder het faillissement valt. Dit stelt artikel 22 Fw. Het kan om die reden verstandig zijn om, indien één of beide partners een eigen bedrijf heeft of hebben dat geen rechtspersoon is, op huwelijkse voorwaarden te trouwen (of geen gemeenschap te vormen bij het aangaan van een geregistreerd partnerschap). Zodoende worden de twee vermogens – zakelijk en privé – gescheiden gehouden. In bepaalde gevallen is het verstandiger om de onderneming voort te zetten in een rechtspersoon. Hoofdstuk 12 gaat hier nader op in.

Ingeval een vennoot van een personenvennootschap individueel failliet wordt verklaard, verliest hij de bevoegdheid tot beschikking en beheer over zijn vermogen, aldus artikel 23 Fw, dus ook over hetgeen is ingebracht in de vennootschap. Bovendien zal zijn aandeel in de vennootschap onder zijn schuldeisers moeten worden verdeeld. Samenwerking met een failliete vennoot is hierom onmogelijk, waardoor meestal de vennootschap ten aanzien van deze vennoot zal worden ontbonden.

Een rechtspersoon is als zelfstandig drager van rechten en plichten gescheiden van zijn functionarissen. De rechtspersoon kan daarom zelfstandig failliet worden verklaard, los van zijn functionarissen. De functionarissen worden hier dus niet failliet verklaard en kunnen ook niet gedwongen worden uit hun privévermogen bij te leggen. De huwelijkse gemeenschap of de gemeenschap die in geval van een geregistreerd partnerschap is aangegaan, blijft hierbij ook buiten schot. Echter, in geval van onbehoorlijke taakvervulling waarvan aannemelijk is dat dit een belangrijke oorzaak is van het faillissement, kunnen bestuurders toch hoofdelijk aansprakelijk worden gesteld op grond van artikel 2:248 lid 1 BW. Hoofdelijk wil zeggen voor het gehele bedrag met zijn gehele eigen vermogen.

De rechtbank te Leeuwarden wijst er hierbij op dat ten aanzien van artikel 1:85 BW (dat betrekking heeft op de aansprakelijkheid van echtgenoten voor 'ten behoeve van de huishouding aangegane verbintenissen') in de literatuur in het algemeen wordt aangenomen dat daaronder ook die verbintenissen vallen die voortvloeien uit een onrechtmatige daad, waaronder ook

deze verbintenis uit bestuurdersaansprakelijkheid van artikel 2:248 lid 1 BW valt (Rechtbank Leeuwarden, 17 maart 2010, LJN BL9768). Hierdoor is de echtgenoot of geregistreerd partner hiervoor ook hoofdelijk aansprakelijk, zelfs ongeacht of zij in gemeenschap van goederen zijn getrouwd of geregistreerd partner zijn. Ook bij rechtspersonen kan een echtgenoot of geregistreerd partner dus risico lopen op hoofdelijke aansprakelijkheid. De vrouw van Tijn uit de openingscasus dient dus op haar hoede te zijn indien blijkt dat er sprake is van onbehoorlijke taakvervulling van het bestuur van de nv.

Bij ieder faillissement neemt de curator het beheer van de onderneming over. De curator is namelijk op grond van artikel 68 Faillissementswet (Fw) bevoegd om vanaf de dag dat het faillissement wordt uitgesproken het beheer te voeren over de onderneming. Hij zal daarom zaken als contant geld, waardepapieren, bankafschriften en de boekhouding innemen. Zijn er nog bedrijfsactiviteiten, dan onderzoekt de curator de mogelijkheid om die voort te zetten, met het oog op een eventuele verkoop van het bedrijf, ook wel 'doorstart' genoemd.

Curator

<http://www.nusport.nl>

Doorstart RBC Roosendaal in vijfde klasse amateurs

De eerder failliet verklaarde betaaldvoetbalorganisatie RBC Roosendaal zal volgend seizoen als amateurvereniging instromen in de vijfde klasse. Dat maakte de KNVB woensdag bekend.

RBC wilde zelf graag een doorstart maken in de hoofdklasse en diende daartoe vorige week een verzoek in bij de KNVB. Volgens de bond heeft de club in de periode dat hij niet actief is geweest, te veel aan kwaliteit ingeleverd om in de hoofdklasse in te kunnen stromen. RBC zal daarom, net als ieder andere nieuwe club, onderaan moeten beginnen.

Bron: 21 september 2011, ANP

Heeft de gefailleerde werknemers in dienst, dan wordt het dienstverband in de regel door de curator beëindigd. Hiervoor heeft hij wel toestemming van de rechter-commissaris nodig. Alle bezittingen worden verkocht en uit de opbrengst worden de schuldeisers betaald.

<http://www.tctubantia.nl>

Burger King Enschede failliet

De Burger King in Enschede is woensdagmiddag door de Almelse rechtbank failliet verklaard. De Enschedese vestiging van de fastfoodketen in winkelcentrum De Klanderij is al een kleine twee weken gesloten.

Aanleiding vormde een huurschuld bij eigenaar Fortis ASR, die volgens curator mr. W. Haafkes was opgelopen tot bijna vier ton. De franchisenemer, die zelf het faillissement heeft aangevraagd, gaf al eerder te kennen dat de financiële problemen zijn ontstaan door de hoge huurprijzen. De Burger King in Enschede telde 35 (parttime)medewerkers. Curator Haafkes maakte woensdagavond na een gesprek met de franchisenemer de balans op. Zover Haafkes nu kan overzien, heeft de uitbater van de Burger Kingvestiging in Enschede behalve de huurschuld aan de pandeigenaar nog een schuld van 125.000 euro, waarvan een ton bij de bank. 'Ik ga nu eerst het ontslag voor de medewerkers regelen, zodat ze via het UWV doorbetaling van salaris kunnen krijgen. De loonbetaling was bij tot eind april', aldus de curator, die volgende week de inboedel van de Burger King gaat bekijken. 'Die zal verkocht worden.'

Bron: 1 juni 2011, *Tubantia*

Uit onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) tussen 1996 en 2004 blijkt overigens dat schuldeisers in de praktijk meestal niets krijgen. Slechts het UWV en de Belastingdienst kregen in 30 procent van de gevallen hun vorderingen (of een deel daarvan) betaald. In minder dan 10 procent van alle faillissementen in die periode kregen gewone schuldeisers geheel of gedeeltelijk betaald. In 2012 zijn er 11.235 faillissementen van bedrijven en natuurlijke personen uitgesproken, aldus het CBS.

Beschikkings- onbevoegdheid

Zoals gezegd wordt de ondernemer als schuldenaar door de faillietverklaring op grond van artikel 23 Fw beschikkingsonbevoegd. Beschikkingsonbevoegdheid is een goederenrechtelijke term en houdt in dat de rechtspersoon niet bevoegd is om te beschikken over een of meer specifieke goederen. Ingeval van faillissement zijn dat alle goederen. Iemand is normaliter beschikkingsbevoegd als hij eigenaar of rechthebbende is van een goed, maar dat geldt dus niet voor een failliet verklaarde.

Beschikken

Over beschikken worden goederenrechtelijke handelingen verstaan, zoals overdragen, verhypothekeren, vruchtgebruik vestigen et cetera. Beschikkingsbevoegdheid is bij deze handelingen een vereiste, blijkt uit artikel 3:84 BW. Volgens artikel 3:86 lid 1 BW kan dit wel gepareerd worden met een beroep op de goede trouw, maar dan moet het faillissement nog niet zijn gepubliceerd in de *Staatscourant*, zo stelt artikel 35 lid 3 Fw. Alle faillissementen worden op grond van artikel 14 lid 3 Fw door de curator onverwijld gepubliceerd in de *Staatscourant*; in de praktijk wordt dit bij sommige rechtbanken door de griffie gedaan, opdat het inderdaad zonder uitstel plaatsvindt.

Staatscourant

Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814

Uitspraken faillissement

Op 04 oktober 2011 inzake (F.11/477) AQUARIUS HOLDING B.V., vest.adr. Uitweg 25, 3645 TA Vinkeveen, KvK Utrecht, 30140581. Cur: mr. J.L.M. Groenewegen, Postbus 94700, 1090 GS Amsterdam, tel. 020-3016301. RC: mr. M.H.F. van Vugt.

Bewindvoerder bij surseance van betaling

Indien surseance van betaling wordt verleend, krijgt een ondernemer of rechtspersoon uitstel van betaling. Dit kan met betrekking tot een natuurlijk persoon slechts aan een ondernemer worden verleend, en niet aan een natuurlijk persoon die geen zelfstandig beroep of bedrijf uitoefent, zo blijkt uit artikel 214 lid 4 Fw. Surseance is slechts aan de orde als deze ondernemer zijn schulden niet meer kan betalen. De rechter stelt dan conform artikel 215 lid 2 Fw een bewindvoerder aan en deze voert het beheer over de zaken van de schuldenaar. De bedoeling is dat de schuldenaar met zijn schuldeisers gaat onderhandelen over een afbetalingsregeling of akkoord. De schuldenaar is gedurende de surseance onbevoegd enige daad van beheer of beschikking te verrichten zonder medewerking, machtiging of bijstand van de bewindvoerder(s), zo stelt artikel 228 Fw. Hij is dus, net als ingeval van faillissement, beschikkingsonbevoegd met betrekking tot zijn bezittingen. Surseance wordt vaak het voorportaal tot faillissement genoemd, omdat vrijwel geen enkele ondernemer tot een akkoord kan komen en zich daaraan (kan) houden. Dit heeft onder meer te maken met het feit dat er geen doorleververplichtingen van handelspartners bestaan, waardoor het bedrijf vaak geen leveranties meer ontvangt en klanten zullen wegblijven, omdat zij het bedrijf niet vertrouwen wanneer het onder surseance staat. Deze stigmatiserende werking zorgt er tevens voor dat bedrijven surseance pas heel laat aanvragen – zo laat dat een faillissement vrijwel onvermijdelijk is. Dit werkt de stigmatiserende werking in de hand. Ook het verlenen van surseance van betaling wordt gepubliceerd in de *Staatscourant*. Dit komt om de genoemde redenen een stuk minder vaak voor dan een faillissement.

Staatscourant

Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814

Verlening definitieve surseance

Bij beschikking van 13 oktober 2011 met ingang van 28 juli 2011 voor de duur van 1,5 jaar aan (S.11/34) Stichting Tafeltennisverenigingen Nederland, vest.adr. Zonnebloemstraat 7 B, 3051 SP Rotterdam, KvK Rotterdam, 27287939. Bwv: mr. M.W. Huijzer, Postbus 35105, 3005 DC Rotterdam, tel. 010-2110160. RC: mr. R. Kruisdijk.

Net als bij het faillissement valt ook bij surseance de huwelijkse gemeenschap of de gemeenschap die onder het geregistreerd partnerschap is aangegaan onder de failliete boedel indien er sprake is van een onderneming zonder rechtspersoonlijkheid. Dit op grond van artikel 229 Fw. Bij het houden van een eenmanszaak of personenvennootschap is het daarom goed zich te realiseren dat het huis waarin de ondernemer met zijn of haar partner woont, evenals de inboedel en alle andere bezittingen, algeheel in de boedel vallen ingeval van surseance, en met name ingeval van faillissement. Doordat een rechtspersoon een afzonderlijk rechtssubject is, vallen hier de functionarissen buiten de surseance of het faillissement.

In paragraaf 1.2 kwamen we al de term rechtsbevoegd tegen: de bevoegdheid om rechtssubject te zijn, oftewel drager van rechten en plichten. Dit

dient onderscheiden te worden van de termen handelings(on)bevoegdheid, beschikkings(on)bevoegdheid en handelings(on)bekwaamheid uit voorgaande paragrafen.

T 1.4

TUSSENVRAAG 1.4

Beschrijf kort de betekenis van de begrippen handelingsonbevoegdheid, beschikkingsonbevoegdheid en handelingsonbekwaamheid, zodanig dat het verschil tussen de drie duidelijk wordt. Geef van ieder een voorbeeld.

1.4 Vertegenwoordiging in het algemeen

In subparagraaf 1.2.1 is het verschijnsel vertegenwoordiging aan de orde gekomen. Dit is een belangrijke figuur binnen het ondernemingsrecht omdat de functionaris van een onderneming zakelijk gezien natuurlijk niet voor zichzelf en voor eigen rekening wil handelen, maar namens de onderneming, voor diens rekening. Vertegenwoordiging is het verrichten van een rechtshandeling namens een ander, waarbij een ander dus een bedrijf of persoon kan zijn. De vertegenwoordiger bindt dan de ander, de onderneming, aan de gewenste overeenkomst en valt er in beginsel zelf tussenuit. In deze paragraaf wordt behandeld wat vertegenwoordiging in het algemeen betekent; later in het boek zal de speciale toepassing ervan bij iedere rechtsvorm worden toegelicht.

Vertegenwoordiging

Vertegenwoordiging komt overal binnen het privaatrecht voor. Van een huisgenoot die namens zijn huisgenoot boodschappen doet tot een makelaar die namens iemand een huis koopt, vertegenwoordiging vindt plaats binnen allerlei aspecten van het leven. Vertegenwoordiging staat niet als zelfstandige rechtsfiguur in de wet, maar is wel her en der te vinden, zoals bij iedere rechtsvorm die in dit boek wordt behandeld.

Een vorm van vertegenwoordiging die wel apart in de wet is opgenomen, is de volmacht van artikel 3:60 BW. Deze vorm van vertegenwoordiging komt vaak voor, al dan niet stilzwijgend, zoals in het geval van de huisgenoot die namens een andere huisgenoot boodschappen doet. Als hij met de verkeerde producten thuiskomt, zal de ander er niet voor betalen; hij had zich immers aan de grenzen van de volmacht moeten houden. Volmacht is de *bevoegdheid* om namens iemand anders een overeenkomst te sluiten. Het is een eenzijdige rechtshandeling, waarbij de wil of instemming van de ander niet is vereist, waardoor de gevolmachtigde ook niet verplicht is de volmacht uit te voeren.

Volmacht

Indien gewenst is dat de ander wel daadwerkelijk de volmacht uitvoert, zal een lastgevingsovereenkomst dienen te worden gesloten conform artikel 7:414 BW. Bij een overeenkomst zijn immers op grond van artikel 6:217 aanbod en aanvaarding vereist, en doordat lastgeving een wederkerige overeenkomst is, ontstaan er dan voor beide partijen verbintenissen. De ene partij zal de last moeten uitvoeren, de ander zal ervoor dienen te betalen, zoals bij de makelaar die andermans huis verkoopt.

Middellijke vertegenwoordiging

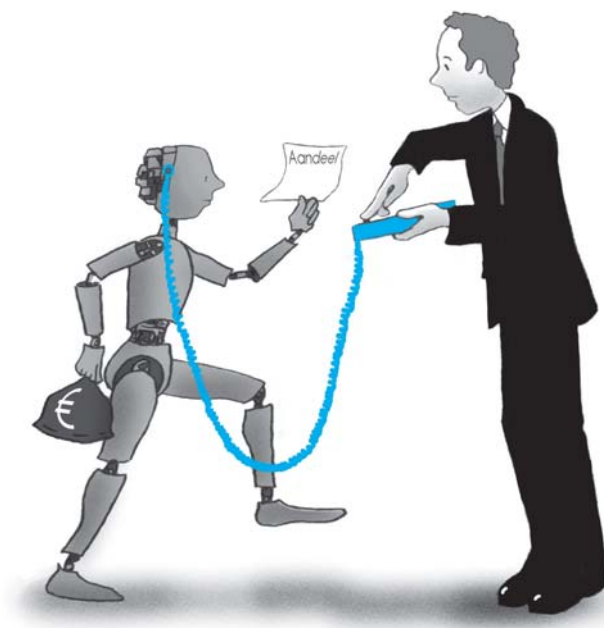
Bij vertegenwoordiging wordt onderscheid gemaakt tussen middellijke en onmiddellijke vertegenwoordiging. Middellijke vertegenwoordiging houdt in dat de vertegenwoordiger, de tussenpersoon, de rechtshandeling namens de vertegenwoordigde (ook wel principaal genoemd) op eigen naam verricht. De vertegenwoordiger heeft dus niet de bevoegdheid de principaal direct te bin-

den. Middellijk komt van 'door middel van': het middel waarmee de rechtshandeling (vaak een overeenkomst) wordt gesloten, is dan de tussenpersoon: op zijn naam wordt de rechtshandeling verricht. Uiteraard gebeurt dit op verzoek van de principaal en dus wel op zijn rekening, en niet die van de vertegenwoordiger, de tussenpersoon zelf.

Daartegenover staat de onmiddellijke vertegenwoordiging, waarbij de tussenpersoon als 'middel' ertussenuit valt. Hier wordt de rechtshandeling rechtstreeks op naam van de principaal verricht, onmiddellijk op zijn naam en uiteraard eveneens voor zijn rekening. De vertegenwoordiger mag hier dus wel direct de principaal binden.

Vertegenwoordiging is een prominent verschijnsel binnen het ondernemingsrecht. Een onderneming heeft immers altijd een vertegenwoordiger – een persoon – nodig, omdat een onderneming wel partij kan zijn bij een overeenkomst, maar uiteraard niet letterlijk zelf kan handelen. Ook al worden alle rechtspersonen vermogensrechtelijk zelfs gelijkgesteld met een natuurlijk persoon, ze blijven fictieve personen. De rechtspersoon is als het ware een robot die dient te worden bestuurd. Hij kan dus slechts functioneren door middel van vertegenwoordigers, ofwel natuurlijke personen.

Ook hier zullen veelal grenzen worden gesteld aan de bevoegdheid tot vertegenwoordiging, zoals de huisgenoot grenzen krijgt als hij namens de andere huisgenoot boodschappen mag doen. Vertegenwoordiging van een rechtspersoon is altijd onmiddellijk. De manier waarop dit werkt, is grotendeels voor alle rechtspersonen gelijk en wordt daarom in hoofdstuk 3 voor alle rechtspersonen toegelicht aan de hand van de wet en voorbeelden.

T 1.5

TUSSENVRAAG 1.5

Geef een voorbeeld van middellijke en onmiddellijke vertegenwoordiging.

1.5 Ondernemingen in Nederland in soort en getal

In mei 2013 waren er in Nederland ruim 2 miljoen inschrijvingen bij de Kamer van Koophandel, zoals te zien is in tabel 1.1. Doordat Nederland een gunstig belastingklimaat heeft voor bepaalde rechtsvormen, zitten hierbij ook buitenlandse bedrijven. Zo is U2 op papier gevestigd aan de Amsterdamse Herengracht. Ook de bedrijven van de Rolling Stones, Boeing, Walt Disney, Johnnie Walker en het Italiaanse modehuis Prada bezitten zogenoemde brievenbusmaatschappijen in Nederland (ze werken dus niet letterlijk vanuit Nederland, maar zijn hier wel gevestigd en ontlopen zo hogere winstbelasting in hun eigen land).

Van de ruim 2 miljoen inschrijvingen was ongeveer de helft rechtspersoon. De overige waren buitenlandse rechtsvormen, overheden, zoals de provincies en waterschappen (publiekrechtelijke rechtspersonen, zie paragraaf 1.6), eenmanszaken en personenvennootschappen. In de subparagrafen 1.5.1 tot en met 1.5.4 wordt een korte toelichting gegeven op alle rechtsvormen die in Nederland voorkomen. Tabel 1.1 laat het aantal inschrijvingen per rechtsvorm zien.

TABEL 1.1 Aantal ingeschreven rechtsvormen in mei 2013

Rechtsvormen	Totaal aantal inschrijvingen
Eenmanszaak	918.779
Rederij	97
Maatschap	33.413
Vennootschap onder firma	164.260
Commanditaire vennootschap met een beherende vennoot	11.116
Rechtspersoon in oprichting	2.554
Besloten vennootschap	832.147
Besloten vennootschap (blijkens statuten structuurvennootschap)	270
Naamloze vennootschap	3.848
Naamloze vennootschap (blijkens statuten structuurvennootschap)	121
Naamloze vennootschap (beleggingsmaatschappij met veranderlijk kapitaal)	67
Europese naamloze vennootschap (SE)	31
Coöperatie	6.510
Coöperatie U.A. (blijkens statuten structuurcoöperatie)	102
Vereniging van eigenaars	92.472
Vereniging met volledige rechtsbevoegdheid	98.639
Vereniging met beperkte rechtsbevoegdheid	21.772
Kerkgenootschap	1.041
Stichting	196.255
Onderlinge waarborgmaatschappij	356

TABEL 1.1 Aantal ingeschreven rechtsvormen in mei 2013 (vervolg)

Rechtsvormen	Totaal aantal inschrijvingen
Onderlinge waarborgmaatschappij U.A. (blijkens statuten structuuronderlinge)	3
Publiekrechtelijke rechtspersoon	994
Privaatrechtelijke rechtspersoon	81
Buitenlandse rechtsvorm met hoofdvestiging in Nederland	1
Europees economisch samenwerkingsverband	57
Buitenlandse vennootschap	7.489
Totaal aantal inschrijvingen	2.392.475

Bron: Handelsregister Kamer van Koophandel, aantal inschrijvingen, stand mei 2013

1.5.1 Rechtspersonen

Er stonden in 2013 meer dan 800.000 bv's ingeschreven, een aantal dat enkel door het aantal eenmanszaken werd overtroffen. Net als Job uit de openingscasus hebben veel ondernemers een eenmanszaak; regelmatig wordt deze omgezet in een bv. Nu de regelgeving voor de bv eind 2012 is geflexibiliseerd, is de voorspelling dat het aantal bv's sterk zal stijgen. Nv's waren er veel minder; iets meer dan 4.000 inschrijvingen. In mei 2013 stonden ongeveer 120.000 'gewone' verenigingen, dus geen VVE of commerciële verenigingsvorm, en ruim 190.000 stichtingen ingeschreven. Daarnaast waren er bijna 7.000 coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen ingeschreven.

Rechtspersonen

1.5.2 Personenvennootschappen

Er zijn drie soorten personenvennootschappen: de maatschap, de vennootschap onder firma (v.o.f.) en de commanditaire vennootschap (c.v.). Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de openbare en de stille maatschap. In hoofdstuk 2 worden de personenvennootschappen beschreven. Van de 2 miljoen ingeschreven rechtsvormen was ongeveer een tiende personenvennootschap (rond de 200.000). Wat personenvennootschappen precies zijn, hoe zij worden opgericht en hoe zij functioneren, komt aan de orde in hoofdstuk 2.

Personenvennootschappen

1.5.3 Eenmanszaak

De eenmanszaak is een zeer veel voorkomende rechtsvorm. Van de 2 miljoen ingeschreven rechtsvormen was in mei 2013 bijna de helft eenmanszaak (ongeveer 900.000). De eenmanszaak is een niet wettelijk geregelde rechtsvorm, zonder formele oprichtingsvereisten. Je dient je simpelweg in te schrijven bij de Kamer van Koophandel, zodat je geregistreerd staat in het handelsregister, waardoor iedereen kan zien dat je een serieuze onderneming drijft. Inschrijving is voor iedere onderneming, dus ook de eenmanszaak, verplicht. De Kamer van Koophandel en het Handelsregister komen aan bod in paragraaf 1.8. Voor meer informatie over de praktische oprichting en het functioneren van de eenmanszaak, zie hoofdstuk 2.

Eenmanszaak

1.5.4 Europese rechtsvormen

Naast de zes Nederlandse rechtspersonen, de drie personenvennootschappen en de eenmanszaak komen in Nederland ook drie Europese rechtsvormen voor. Dit zijn supranationale rechtsvormen, omdat ze als het ware bo-

Europese rechtsvormen

ven de (Nederlandse) staat staan: ze zijn immers Europees en vinden hun grondslag in Europese wetgeving. In de praktijk komen deze vormen niet veel voor en daarom worden ze hier slechts beknopt besproken.

Europees Economisch Samenwerkingsverband (EESV)

Het Europees Economisch Samenwerkingsverband (EESV) wordt opgericht door ten minste twee natuurlijke of rechtspersonen uit ten minste twee verschillende lidstaten door middel van een overeenkomst en zonder kapitaalbreng. Zowel natuurlijke personen als rechtspersonen mogen een in Nederland gevestigde EESV besturen. Het samenwerkingsverband is gebaseerd op verordening 2137/85 van de Europese Unie. Zij heeft rechtspersoonlijkheid, maar alle leden blijven naast de EESV hoofdelijk aansprakelijk voor schulden. Doel van het EESV is om de economische werkzaamheid van zijn leden te vergemakkelijken of te ontwikkelen, dan wel de resultaten ervan te verbeteren of te vergroten.

Het EESV mag niet als doel hebben het maken van winst. Indien toch winst wordt behaald, dan wordt deze beschouwd als winst van de leden. De werkzaamheid van het EESV moet samenhang vertonen met de economische werkzaamheid van zijn leden, meestal rechtspersonen, en een ondersteunend karakter hebben; voorbeeld 1.7 laat zien hoe dit kan. In 2013 waren er 57 EESV's in Nederland ingeschreven, waaronder het European Designers Network uit de openingscasus. Het bestuur van de bv uit de openingscasus wilde hiermee de resultaten verbeteren, in de hoop te kunnen blijven bestaan. Een EESV is echter geen wondermiddel voor slechtlopende bedrijven.

VOORBEELD 1.7

EESV Beer & Selected Beverages, gevestigd en kantoorhoudende te Raamsdonksveer, is een importeur en distributeur van dranken op de Nederlandse en de Beneluxmarkt. Ze importeren en distribueren jaarlijks meer dan 540.000 hectoliter dranken, van speciaalbiere en premium pilseners tot mineraalwaters, gedistilleerde dranken, likeuren en wijnen, voor vijftien partnerleveranciers, te zien als leden van de EESV.

Societas Europaea (SE)

De Societas Europaea (SE), ook wel Europese naamloze vennootschap genoemd, staat eveneens los van nationale regelgeving en is gebaseerd op verordening 2157/2001 van de Europese Unie. De SE is een rechtspersoon waarvan het kapitaal in aandelen is verdeeld en lijkt daarmee op de Nederlandse nv. Zij mag in tegenstelling tot de EESV wel winst uitkeren aan de betrokken rechtspersonen; deze zijn niet hoofdelijk naast de SE aansprakelijk. Oprichting kan plaatsvinden door alle rechtspersonen, maar deze moeten hun oorsprong vinden in ten minste twee verschillende nationaliteiten en samen zorgdragen voor een geplaatst aandelenkapitaal van minimaal €120.000 (ter vergelijking: de Nederlandse nv heeft €45.000 als minimum startkapitaal). De SE is een rechtspersoon die zich kan verplaatsen van lidstaat naar lidstaat zonder geliquideerd te hoeven worden voor de verhuizing. De eerste SE was de Nederlandse bank MeesPierson, die op 8 oktober 2004 een SE inschreef in het Handelsregister bij de Kamer van Koophandel. Andere bekende SE's zijn vrachtwagenfabrikant MAN, verzekeringsmaatschappij Allianz, sportmerk Puma en autofabrikant Porsche. In 2010 waren er 31 SE's in Nederland ingeschreven.

Societas Cooperativa Europaea (SCE)

De Societas Cooperativa Europaea (SCE), ook wel Europese coöperatieve vennootschap genoemd, is een combinatie van elementen van de nv en de coöperatie, en is daarmee een op zichzelf staande rechtsvorm. Hij lijkt tevens op de SE, omdat hij net als de SE niet gebonden is aan een EU-lidstaat, zodat grensoverschrijdende zetelverplaatsing mogelijk is. De SCE is gebaseerd op verordening 1435/2003 van de Europese Unie. Hij is een vennootschap met een in aandelen verdeeld kapitaal, zoals bij de bv en de nv, maar met coöperatieve elementen, die de bv en nv niet hebben. Andersom heeft de Nederlandse coöperatie geen aandelen en aandelenkapitaal.

De SCE heeft tot voornaamste doel aan de behoeften van haar leden te voldoen of hun economische en sociale activiteiten te ontwikkelen. Dit doel bereikt de SCE vooral door met haar leden overeenkomsten te sluiten over de levering van goederen, het verrichten van diensten of het uitvoeren van werken in het kader van de activiteit die de SCE uitoefent of doet uitoefenen.

Dit is vergelijkbaar met de Nederlandse coöperatie, maar dan dus met een in aandelen verdeeld kapitaal.

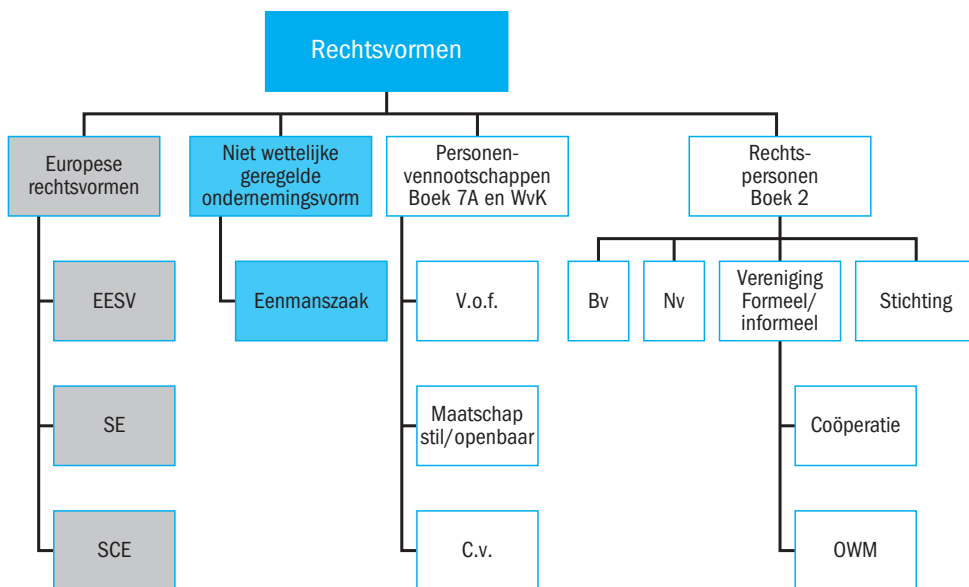
Oprichting kan door minstens twee rechtspersonen uit verschillende lidstaten, maar ook door minimaal vijf natuurlijke personen of personenvennootschappen uit minstens twee verschillende lidstaten. Het minimum geplaatste kapitaal van de leden is €30.000. Groenkracht is bijvoorbeeld een coöperatieve vennootschap, die onder andere investeert in milieubewuste projecten zoals nieuwe windparken en zonne-energieprojecten, waarbij participeren mee kunnen investeren tegen winstuitkering.

Figuur 1.4 toont een schema van alle rechtsvormen die in Nederland voorkomen.

Societas
Cooperativa
Europaea
(SCE)
Europese
coöperatieve
vennootschap

1

FIGUUR 1.4 Nederlandse rechtsvormen per categorie

Toelichting op schema:

Grijs: Buitenlands en wettelijk geregeld. Drie soorten.

Blaauw: Nederlands, niet wettelijk geregeld. Eén soort.

Wit: Nederlands en wettelijk geregeld. Negen soorten (eigenlijk zelfs elf, met onderscheid formeel/formeel bij de vereniging en stil/openbaar bij de maatschap).

T 1.6

TUSSENVRAAG 1.6

Waar in de wet zijn de regels voor de Europese rechtspersonen vastgelegd?

1

1.6 Publiekrechtelijke rechtspersonen en kerkgenootschappen

Publiekrechtelijke rechtspersonen

Kerkgenootschappen

Op grond van artikel 2:1 lid 1 BW bezitten de Staat, de provincies, de gemeenten en de waterschappen alsmede alle lichamen waaraan krachtens de Grondwet verordenende bevoegdheid is verleend, rechtspersoonlijkheid. Voorbeelden van deze laatste groep zijn het Waarborgfonds Motorverkeer, de Sociaal-Economische Raad, de Kamer van Koophandel en de Nederlandse Orde van Advocaten. Een zeer gevarieerde groep dus. In 2010 waren er rond de duizend publiekrechtelijke rechtspersonen in Nederland. Deze staan wat het vermogensrecht betreft met een natuurlijke persoon gelijk, net als de privaatrechtelijke rechtspersonen, tenzij uit de wet het tegendeel voortvloeit. Kerkgenootschappen zijn organisaties die zich uitsluitend met religie bezighouden, zoals de Evangelisch-Lutherse Kerk of de Rooms-Katholieke Kerk. Zij bezitten conform artikel 2:2 BW eveneens rechtspersoonlijkheid, maar verder geeft de wet geen regels over de structuur en inrichting ervan. In dit boek worden hierna slechts de Nederlandse privaatrechtelijke rechtsvormen behandeld.

1.7 Kamer van Koophandel – Handelsregister

Handelsregister

Kamer van Koophandel (KvK)

Doel van het Handelsregister

Inschrijfplicht bij KvK

Alle in paragraaf 1.6 genoemde ondernemingen dienen in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel (KvK) te worden ingeschreven. In deze basisregistratie is te vinden wie functionaris (bestuurder, vennoot of eigenaar van eenmanszaak) is van de betreffende onderneming, wie bevoegd is de onderneming te vertegenwoordigen en of er wellicht sprake is van een faillissement dan wel of de onderneming is opgehouden te bestaan als gevolg van een liquidatie. Tevens dient een enig aandeelhouder van een kapitaalvennootschap als zodanig te worden ingeschreven bij de KvK.

Het doel van het Handelsregister is voornamelijk meer rechtszekerheid te verschaffen tijdens het zakendoen. Wanneer alle relevante informatie over een onderneming te vinden is in één online register, kan er makkelijker veilig worden gehandeld. Anderzijds kan de overheid gemakkelijk bijhouden welke ondernemingen bestaan en bijvoorbeeld belastingplichtig zijn.

Iedere onderneming in Nederland is verplicht zich in te schrijven bij de KvK op grond van artikel 5 en 6 van de Handelsregisterwet 2007 (Hrw 2007). Wat valt er onder deze inschrijving? Conform artikel 9 tot en met 14 Hrw zijn dat met name naam en adres, rechtsvorm, statutaire zetel (al dan niet fictieve 'woonplaats' voor een onderneming), vestigingen, functionarissen en – indien het natuurlijke personen betreft – naam, adres, geboortedatum (plus eventueel overlijden) en de data van aanvang, voortzetting en beëindiging. Conform artikel 17 Hrw kan er bij algemene maatregel van bestuur nog meer verplicht worden gesteld. Zodoende is het ook verplicht het aantal medewerkers en de bevoegdheden van de functionarissen door te geven. Vooral dit laatste is van belang, om te voorkomen dat je met iemand in zee gaat die niet tekeningsbevoegd is. Inschrijving bij de KvK is sinds 2013 gratis, maar er wordt door ondernemers wel belasting voor betaald.

Gevolgen niet-inschrijving in het Handelsregister

Vooropgesteld moet worden dat niet-inschrijving geen afbreuk doet aan het bestaan van een onderneming. Registratie in het Handelsregister door een onderneming is verplicht zoals het registreren van een pasgeboren kind bij de burgerlijke stand van de gemeente: ook zonder registratie bestaat het kind nog steeds. Belangrijk is om te beseffen dat inschrijving geen oprichtingsvereiste is, slechts een verplichting waarvan niet-naleving nadelige gevolgen heeft, inclusief zelfs een optionele sanctie.

De nadelige gevolgen van niet-inschrijving zijn afhankelijk van de rechtsvorm. Bij een rechtspersoon zijn alle bestuurders gedurende de periode dat inschrijving uitblijft hoofdelijk aansprakelijk, naast de rechtspersoon, wat zij meestal juist wensen te voorkomen. Voor de nv en de bv staat dit in artikel 2:69/180 lid 2 sub a BW; voor de vereniging en stichting staat dit in artikel 2:29/289 lid 2 BW. Job uit de openingscasus loopt in de eerste maand na oprichting dus het risico hoofdelijk aansprakelijk te worden gesteld, hetgeen uiteraard enkel een probleem oplevert indien de bv zelf niet genoeg middelen heeft om de vorderingen te voldoen.

Bij de v.o.f. en de c.v. geldt dat zij zonder inschrijving worden aangemerkt als algemeen voor alle zaken, als aangegaan voor onbepaalde tijd en als geen der vennoten uitsluitend van het recht om voor de vennootschap te tekenen, zo stelt artikel 29 WvK. De vennootschap kan dus aan alle rechtshandelingen worden gebonden, want niets valt buiten hun doel nu hun doel 'algemeen voor alle zaken is'. Bij inschrijving in het Handelsregister zou artikel 17 lid 2 WvK ervoor zorgen dat de vennootschap nooit gebonden kan worden aan handelingen die niet dienstig zijn tot hun doel, maar zonder inschrijving valt alles daaronder. Mocht de vennootschap daarnaast voor bepaalde tijd zijn aangegaan, dan geldt dat niet zolang ze niet is ingeschreven. Als laatste gevolg geldt dat alle vennoten bij niet-inschrijving vertegenwoordigingsbevoegdheid hebben. Op grond van artikel 17 lid 2 WvK zou een venoot namelijk onbevoegd kunnen worden gemaakt tot handelingen verrichten namens de vennootschap. Echter, bij niet-inschrijving gelden al deze gemaakte afspraken niet en kan de vennootschap alsnog worden gebonden aan handelingen van onbevoegde vennoten.

Voor de overige rechtsvormen (de maatschap en de eenmanszaak) geldt enkel wat voor de andere rechtsvormen als bijkomstige sanctie geldt: niet-inschrijving is voor alle rechtsvormen een economisch delict op grond van artikel 47 Hrw jo artikel 1 sub 4 WED en kan conform artikel 6 lid 1 sub 4 WED worden gestraft met hechtenis van ten hoogste zes maanden, taakstraf of geldboete van de vierde categorie (€19.000). Dit komt in de praktijk niet voor. Integendeel: door de Belastingdienst (verantwoordelijk voor de handhaving van het inschrijven) is in 2011 een pilot gestart waarbij ondernemers die zich niet hadden ingeschreven, zijn aangeschreven met het verzoek zich alsnog in te schrijven. Velen bleken geen onderneming meer te hebben en de overigen hebben zich vrijwel allemaal na de aanschrijving alsnog ingeschreven. Dit betrof overigens de 'nieuwe' inschrijfplichtigen. Sinds januari 2010 zijn er namelijk nieuwe groepen bijgekomen die zich dienen in te schrijven, zoals kleine VvE's (vereniging van eigenaren van een appartement) en stille maatschappen met een onderneming. Deze worden dus niet meteen gesanctioneerd, maar eerst aangemaand. Job uit de openingscasus liep daarom geen grote kans op een sanctie toen hij zijn bv in het begin nog niet had ingeschreven.

Nadelige gevolgen van niet-inschrijving

Economisch delict

T 1.7

TUSSENVRAAG 1.7

Wat zijn de gevolgen van niet-inschrijving in het Handelsregister voor respectievelijk een coöperatie, een v.o.f. en een maatschap?

Werking van niet-inschrijving tegenover derden

Conform artikel 25 lid 1 Hrw kan op een feit dat door middel van inschrijving bekend moet worden gemaakt, geen beroep worden gedaan tegenover derden 'die daarvan onkundig waren'. Oftewel, buitenstaanders die niet op de hoogte waren (in de wet 'onkundig' genoemd) van een feit dat ingeschreven moest worden, maar dat niet is ingeschreven, worden beschermd. Die feiten hebben in dit geval geen derdenwerking; ze werken niet als bestaand tegenover derden. De derden kunnen gewoon vertrouwen op wat in het register staat, ook al is die informatie incompleet. Het kan hun immers niet worden verweten dat ze dit feit niet kenden en daarom kan de onderneming het betreffende onbekende of juiste feit niet tegen deze derde laten gelden. Uiteraard kan het voorkomen dat de derde het feit op een andere wijze heeft vernomen, buiten het register om. Dan is de derde niet onkundig, oftewel niet te goeder trouw, en wordt hij uiteraard niet beschermd. Op grond van artikel 25 lid 3 Hrw geldt deze bescherming voor een onkundige derde eveneens voor foutieve informatie in het Handelsregister.

Deze bescherming voor derden kan er bijvoorbeeld voor zorgen dat een voormalig bevoegde vertegenwoordiger van een bedrijf, die per abuis nog steeds in het Handelsregister staat ingeschreven als eigenaar, toch een overeenkomst dient na te komen. Ook als hij al geruime tijd geen eigenaar meer is, wordt hij aansprakelijk gehouden, omdat de derde bescherming van het Handelsregister geniet en er vanuit mag gaan dat wat daar staat, klopt met de werkelijkheid. Dit mits de derde inderdaad niet weet dat er een nieuwe eigenaar is. Hij is dan onkundig van dit nieuwe feit en dit feit heeft geen werking tegenover hem. Hij kan op grond van de foutieve informatie in het Handelsregister de wel ingeschreven (oud-)eigenaar aanspreken tot nakoming.

In de praktijk was de vraag gerezen of deze bescherming geldt voor alle derden die het feit ten tijde van het sluiten van de overeenkomst simpelweg uit zichzelf of door omstandigheden niet wisten, of alleen voor derden die dit niet wisten omdat ze het Handelsregister hadden geraadpleegd en daardoor van de foutieve informatie waren uitgegaan (onkundig waren). De Hoge Raad heeft hierover in 1984 duidelijkheid verschaft in het arrest dat bekendstaat onder de naam Café 't Brouwertje (zie voorbeeld 1.8).

Café 't
Brouwertje

VOORBEELD 1.8

Bij Geho BV, groothandel in hotelbenodigdheden, zijn telefonisch op naam van café 't Brouwertje glazen besteld, die de volgende dag door twee personen werden afgehaald. Toen de naar het café gezonden rekening voor de glazen onbetaald bleef, heeft Geho inlichtingen ingewonnen bij het Handelsregister en ontdekte dat de heer Damen als eigenaar van het café stond ingeschreven. Damen had het café echter al een jaar daarvoor verkocht en ontkende dat hij ooit een overeenkomst met Geho had gesloten. Geho was nooit bekend geweest met wie de eigenaar was en heeft de glazen simpelweg meegegeven aan de twee personen die zeiden te komen namens het café.

Voormalig eigenaar Damen verweerde zich door te stellen dat artikel 25 lid 3 Hrw (oud artikel 31 lid 3 Hrw) uitsluitend die derden te goeder trouw beschermt die pas hebben gehandeld nadat zij het register hebben geraadpleegd en op grond van hetgeen zij zodoende te weten zijn gekomen. Tevens stelde hij dat dit artikel in elk geval niet Geho beschermt, die slechts is afgestaan op de verklaring van de personen die zeiden te komen namens het café.

De Hoge Raad stelde echter dat het 'onkundig zijn' van juiste informatie, oftewel het hebben van een onjuiste voorstelling van zaken, niet slechts hoeft te zijn ontstaan door het raadplegen van het Handelsregister waarin de foutieve informatie staat. Iedere derde met een onjuiste voorstelling van zaken wordt dus beschermd, ongeacht waarom hij deze onjuiste voorstelling van zaken heeft en dus ongeacht *wanneer* hij het register erop heeft nageslagen. Immers kan in een goed lopend handelsverkeer niet worden verlangd dat voor iedere handeling altijd eerst het Handelsregister wordt geraadpleegd. (HR 03 februari 1984, *NJ* 1984, 386)

Artikel 25 Hrw is tevens van groot belang bij de vraag wie er gebonden is aan de overeenkomst, indien de persoon die namens de onderneming een overeenkomst wilde sluiten daartoe niet bevoegd was. Afhankelijk van de soort bevoegdheidsbeperkende afspraak die deze persoon heeft verzuimd na te leven en afhankelijk van de vraag of deze afspraak correct opgenomen was in het Handelsregister, kan de afspraak wel of geen gevolgen hebben voor een derde. Bepaalde bevoegdheidsbeperkende afspraken hebben namelijk altijd slechts interne werking (ongeacht inschrijving in het Handelsregister) en werken dus niet tegenover buitenstaanders; andere beperkende afspraken kunnen wel externe werking hebben (mits ingeschreven in het Handelsregister, zodat de buitenstaander het ook daadwerkelijk te weten zou kunnen komen door een bezoek te brengen aan de website van de KvK). In hoofdstuk 2 wordt met betrekking tot de personenvennootschappen dieper ingegaan op dit vertegenwoordigingsleerstuk en de bijbehorende werking van het Handelsregister. Voor de rechtspersonen is dit te vinden in hoofdstuk 3.

Wijze en kosten van inzage in het Handelsregister

Hoewel het Handelsregister bedoeld is om rechtszekerheid te hebben tijdens het handelen met bedrijven en wordt aangemerkt als 'openbaar', is de informatie uit het register niet geheel gratis. Stel, een groothandelaar in pennen wil weten wie bevoegd is om de HEMA te vertegenwoordigen, om met diegene een overeenkomst te kunnen sluiten op naam en rekening van de HEMA. Allereerst ontdekt hij bij het intypen van 'HEMA' op de website van de KvK dat er meer dan honderd HEMA's zijn. Er zal dus een specifiek filiaal moeten worden gekozen of er kan bij een van de filialen op hoofdvesting worden geklikt.

Vervolgens komen slechts het adres en het KvK-nummer in beeld. Eronder staan bij hoofdvestigingen steeds acht soorten informatie, zoals het bedrijfsprofiel, de historie, documenten, jaarrekeningen, concernrelaties en het uittreksel inhoudende de functionarissen, activiteiten, personeel, rechtsvorm en adresgegevens. Bij een losse vestiging krijg je dezelfde keuze, op jaarrekeningen en concernrelaties na. Meestal is de benodigde informatie

te vinden in het zogenoemde uittreksel. Iemand die antwoord wil op bovenstaande vraag ('wie bij de HEMA is tekeningsbevoegd?'), zal daarom het uittreksel van de HEMA moeten raadplegen. De inzagekosten zijn €2,50. Hiervoor dient eerst op de website een (gratis) toegangscode te worden aangevraagd.

1.8 Handelsnaamwet

Handelsnaam

Een handelsnaam is de naam waaronder de onderneming wordt gedreven. Het recht op een handelsnaam ontstaat door het voeren van die naam als aanduiding van een onderneming, bijvoorbeeld op het briefpapier of de website van de onderneming. Alleen inschrijving in het Handelsregister is niet voldoende voor het voeren van een naam. Alle handelsnamen worden beschermd indien zij worden gevoerd, ongeacht of ze ergens zijn geregistreerd. Hierbij moet het gebruik wel enige tijd hebben geduurd en voor het publiek kenbaar zijn geweest.

Voor alle rechtspersonen is het opnemen van een volledige handelsnaam in de statuten verplicht. Voor de nv staat dit in artikel 2:66 lid 1 BW, voor de bv in artikel 2:177 lid 1 BW, voor de vereniging in artikel 2:27 lid 4 BW en voor de stichting in artikel 2:286 lid 4 BW. Voor de kapitaalvennootschappen geldt daarnaast op grond van artikel 2:75 lid 1 (nv) en 2:186 lid 1 (bv) dat de volledige statutaire naam duidelijk moet blijken uit alle geschriften, gedrukte stukken en aankondigingen waarin de vennootschap partij is of die van haar uitgaan. Dit geldt niet voor reclames. Voor de stille maatschap is een handelsnaam niet verplicht, voor de overige personenvennootschappen wel, evenals voor de eenmanszaak.

Kiezen van een handelsnaam

Wanneer je een onderneming start, is het van belang een goede handelsnaam uit te kiezen. Hierbij valt te denken aan de marketingaspecten van de naam – is de naam pakkend en voldoende onderscheidend, blijft hij hangen bij het publiek et cetera – maar je denkt als jurist natuurlijk vooral aan de wettelijke vereisten. Zo bevat de Handelsnaamwet (Hnw) in artikel 3 tot en met 5b de volgende verboden:

Verboden

- Het voeren van een naam die in strijd met de waarheid aanduidt dat de onderneming geheel of gedeeltelijk aan een ander zou toebehoren (artikel 3 Hnw); 'Janssen BV' is dus een lastige.
- Het voeren van een naam die een onware rechtsvorm aanduidt (artikel 4 Hnw); de naam 'Hoera BV' is bijvoorbeeld niet toegestaan indien het bedrijf een v.o.f. is.
- Het voeren van de handelsnaam van een ander (artikel 5 Hnw); 'Praxis' of 'Philips' zal dus logischerwijs niet kunnen worden gebruikt als naam.
- Het voeren van een handelsnaam die het merk bevat waarop een ander recht heeft (5a Hnw); Gillette, iPod, Kliko, Nescafé en Vespa vallen daarom af als handelsnaam.
- Het voeren van een misleidende naam (5b Hnw); 'Eerland megasupermarkt' is niet toegestaan indien het een klein groentewinkeltje betreft, 'Hulster accountants' mag niet indien de ondernemer niet als accountant is geregistreerd en een eenmansdrukkerij uit Dommelen mag niet de naam 'International Publishing Associates' voeren.

Gevolgen van het voeren van een verboden handelsnaam

Indien een handelsnaam in strijd met de Handelsnaamwet wordt gevoerd, is er sprake van een onrechtmatige daad op grond van artikel 6:162 BW. Hierdoor ontstaat aansprakelijkheid voor de schade die voortvloeit uit het onrechtmatig voeren van de handelsnaam. Iedere belanghebbende kan zich ook op grond van artikel 6 lid 1 Hnw, door middel van een verzoekschrift, tot de kantonrechter wenden met het verzoek de onrechtmatigheid op te heffen. Ook de KvK kan dit doen volgens artikel 6a lid 1 Hnw. Het Openbaar Ministerie zou zelfs krachtens artikel 7 lid 1 Hnw de betreffende onderneming kunnen straffen met een geldboete van de tweede categorie, maar dat komt in de praktijk niet voor.

Vanwege deze risico's is het verstandig een handelsnaamonderzoek te doen. Dat kan tegenwoordig niet meer door de KvK worden verricht, maar op de KvK-website staan wel veel tips en regels waarop een starter moet letten. Het voorkomt dat je als ondernemer later het gebruik van je handelsnaam moet staken omdat je inbreuk maakt op de rechten van een derde.

Onrechtmatige daad

Handelsnaamonderzoek

1

1.9 Corporate Governance Code

Corporate governance is letterlijk vertaald 'ondernemingsbestuur', maar er wordt deugdelijk ondernemingsbestuur mee bedoeld. De manier waarop een onderneming wordt bestuurd, is van groot belang voor een goed functionerende en concurrerende economie. Aangezien veel bedrijven grensoverschrijdend functioneren, is het welzijn van miljoenen burgers afhankelijk van de prestaties van ondernemingen en de manier waarop deze worden bestuurd. In 2002 en 2003 was er een aantal geruchtmakende boekhoudaffaires, zoals inzake Enron, Worldcom en Ahold. In combinatie met de grote stijging van de beloning van een aantal bestuurders leidde dit tot twijfel onder de bevolking of het toezicht op en de verantwoording van bestuurders wel goed waren geregeld.

Begin 2003 werd op initiatief van onder anderen de minister van Financiën een commissie onder leiding van Morris Tabaksblat gevraagd om een code te ontwikkelen om de corporate governance te verbeteren. Eind 2003 publiceerde de commissie Tabaksblat de definitieve Nederlandse Corporate Governance Code. Deze code wordt ook wel 'code Tabaksblat' genoemd en is een gedragscode voor de Nederlandse beursvennootschappen en hun aandeelhouders. Beursvennootschappen zijn kort gezegd vennootschappen waarvan de aandelen of certificaten van aandelen op de effectenbeurs worden verhandeld, waarover meer in hoofdstuk 5. Op 1 januari 2004 is de code in werking getreden en in 2009 is de geactualiseerde versie in werking getreden, de code Frijns.

Inhoud van de code

De code bevat meer dan honderd aanbevelingen in de vorm van best practicebepalingen over onder meer de taak en werkwijze, en de hoogte en samenstelling van de beloning van bestuurders en commissarissen. Daarnaast wordt de positie van de aandeelhoudersvergadering versterkt. De code schrijft bijvoorbeeld voor dat een commissaris (een verplichte functionaris bij grote bv's en nv's, zie hoofdstuk 6) bij niet meer dan vijf verschillende Neder-

Corporate governance

Code Tabaksblat

Nederlandse beursvennootschappen

Code Frijns

landse beursbedrijven als commissaris mag functioneren, dat bestuurders nog maar benoemd mogen worden voor een termijn van vier jaar en dat de 'gouden handdruk' bij het einde van de bestuurstermijn maximaal één jaar-salaris mag zijn.

Comply or explain-regel

Pas toe of leg uit

Bij de code geldt de *comply or explain*-regel oftewel pas toe of leg uit': beursgenoteerde ondernemingen moeten in ieder jaarverslag aangeven of zij de codevoorschriften toepassen en zo nee, waarom niet. Deze regel is wettelijk verankerd in de code. De code draagt ertoe bij dat de risico's op nieuwe boekhoudaffaires worden verkleind. Zo heeft Ahold geleerd van haar fouten en vermeldt de Aholdwebsite nu een corporate governance statement. Een dergelijk statement wordt door vele bedrijven gemaakt en geeft aan dat zij zich houden aan de code door in het statement toe te lichten hoe zij bepaalde zaken hebben geregeld, waaronder de juridische structuur, de rol en gedragsregels van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen, hun risicomanagement en de relatie met de toezichhouders en de accountant. Het bestuur van de nv uit de openingscasus heeft schijnbaar eveneens van zijn fouten geleerd en zal zich voortaan houden aan de code om verdere (reputatie)problemen te voorkomen.

Corporate governance bij stichting en vereniging

Andere rechtsvormen

De code is slechts van toepassing op de genoemde beursvennootschappen, maar ook andere rechtsvormen schenken steeds meer aandacht aan openheid en transparantie van hun ondernemingsbestuur. Zo nemen steeds meer stichtingen hun verantwoordelijkheid hierin en openbaren aan de hand van de code hun functioneren. Op veel websites van universiteiten en hogescholen zijn zaken te vinden als een toelichting op de corporate governance, de statuten, het bestuurs- en beheersreglement, een klokkenluidersregeling en een integriteitscode.

Pensioenfondsen zien in dat het belangrijk is om pensioengerechtigden inzicht te geven in hun corporate governance en ook verenigingen houden zich veelal aan de Corporate Governance Code. Denk hierbij aan de ANWB, woningbouwverenigingen, verzekeringsmaatschappijen en zelfs sportverenigingen. Vele branches hebben hun eigen code ontwikkeld omdat ze niet goed uit de voeten konden met de code Tabaksblad, die speciaal bedoeld is voor beursvennootschappen. Wanneer dus wordt gesproken over 'corporate governance', worden daarmee in het algemeen de gedragsregels voor een deugdelijk ondernemingsbestuur bedoeld. In hoofdstuk 9 wordt de corporate governance uitvoeriger besproken.

Zoals in dit hoofdstuk is te zien, bestaan er veel verschillende rechtsvormen. Het kan lastig zijn om alle verschillen en overeenkomsten tussen de diverse rechtsvormen goed in het hoofd te hebben en te bepalen welke rechtsvorm de beste keuze is in een bepaalde situatie. Daarom worden in hoofdstuk 12 alle Nederlandse rechtsvormen nog eens met elkaar vergeleken. Zo kan je een ondernemer goed juridisch adviseren bij het maken van een keuze uit de verschillende rechtsvormen.

Samenvatting

Het ondernemingsrecht omvat het recht met betrekking tot alle soorten rechtsvormen, niet alleen de winstgerichte. Het is onder meer geregeld in het BW. In het bijzonder is van belang dat een rechtspersoon wat betreft het vermogensrecht wordt aangemerkt als natuurlijk persoon. Daardoor is het vermogensrecht niet alleen van toepassing op natuurlijke personen, maar ook op rechtspersonen. Beide soorten personen zijn rechtssubject.

Het personen- en familierecht kan eveneens invloed hebben op het ondernemingsrecht, omdat ondernemingen worden geleid door natuurlijke personen. Zo leiden ondercuratelestelling en minderjarigheid tot handelingsonbevoegdheid, waardoor in beginsel al hun rechtshandelingen zonder toestemming vernietigbaar worden, en leiden onderbewindstelling en mentorschap tot handelingsonbevoegdheid met betrekking tot een specifiek gedeelte van hun leven, waardoor deze rechtshandelingen eveneens aantastbaar zijn.

Het faillissementsrecht kan betrekking hebben op afzonderlijke ondernemers, hun onderneming of beide. Bij personenvennootschappen en de eenmanszaak worden in beginsel de vennoten of de eigenaar afzonderlijk failliet verklaard, waarbij de echtgenoot of geregistreerd partner ook hoofdelijk aansprakelijk is, ingeval er een gemeenschap van goederen is tussen de partners. Indien de onderneming een rechtspersoon is, blijft het vermogen van de functionarissen buiten schot, tenzij sprake is van wanbeleid.

Een onderneming zal altijd moeten worden vertegenwoordigd om gebonden te kunnen worden aan rechtshandelingen, zoals overeenkomsten. Vertegenwoordiging in het algemeen kan onmiddellijk en middellijk plaatsvinden, oftewel rechtstreeks op naam en rekening van de vertegenwoordigde, of op naam van de tussenpersoon.

Er zijn tien soorten Nederlandse rechtsvormen. Naast de eenmanszaak bestaan er drie soorten personenvennootschappen: de maatschap, de v.o.f.

1

en de c.v. De overige zes rechtspersonen zijn de bv, de nv, de vereniging, de stichting, de coöperatie en de onderlinge waarborgmaatschappij. Verder zijn er drie soorten Europese rechtsvormen die ook in Nederland voorkomen: de EESV, de SE en de SCE. Buiten privaatrechtelijke rechtspersonen zijn er nog publiekrechtelijke rechtspersonen en kerkgenootschappen. Alle zijn verplicht zich in te schrijven in het Handelsregister, de basisregistratie voor ondernemingen. Sancties zijn veelal zeer nadelig, maar doen geen afbreuk aan het bestaan van een onderneming. Een onderneming dient een handelsnaam te kiezen, die aan een aantal wettelijke vereisten moet voldoen.

Corporate governance is een term voor ondernemingsbestuur; daarvoor is een gedragscode opgesteld. Deze is van toepassing op alle beursvennootschappen met statutaire zetel in Nederland. De betreffende vennootschap vermeldt elk jaar in haar jaarverslag op welke wijze zij de principes van de code in het afgelopen boekjaar heeft toegepast en waarom zij – indien van toepassing – van bepaalde regels is afgeweken: de *comply or explain*-regel. Verschillende branches hebben hun eigen gedragscode opgesteld, zodat ook andere rechtsvormen, zoals stichtingen, verenigingen en bv's, aan een goede corporate governance doen.

Studie-eindvragen

- 1.1** Uit welke twee rechtsgebieden bestaat het privaatrecht en in welke rechtsgebieden kunnen deze twee worden opgesplitst?
  - 1.2** Welke rechtssubjecten kent ons recht en welke categorieën bestaan er binnen ieder rechtssubject?
  - 1.3** Wat is het kenmerkende verschil tussen rechtspersonen enerzijds en de personenvennootschappen met de eenmanszaak anderzijds?
  - 1.4** Geef twee voorbeelden van rechtsfeiten uit het vermogensrecht (boek 3 en 5 BW) die een rechtspersoon kan verrichten.
  - 1.5** Wat is het belang van het Handelsregister?
  - 1.6** Welke twee belangrijke regels staan er in artikel 25 van de Handelsregisterwet?
  - 1.7** Waarom zou de Handelsnaamwet zijn ingevoerd?
  - 1.8** Wat is het belang van de Corporate Governance Code?
-